

חדו"ת מאת ראשי הישיבה רבניה ומהנביה

הרב יוסף ליב ארנסט

בענין התפסה

[שמעתתא דבעיקרו קא מתפיס בהיתרא קא מתפיס]

א

בנדרים יא. ב איתא: בעי רמי בר חמא הרי עלי כבשר זבחי שלמים לאחר זריקת דמים מהו, אי דקאמר בהדין לישנא בהיתרא קא מתפיס, אלא כגון דמחית בשר זבחי שלמים קמיה ומחית דהיתרא גביה ואמר זה כזה, מאי בעיקרו קא מתפיס או בהיתרא קא מתפיס. ושם יב. ב: לימא כתנאי הרי עלי כבכור רבי יעקב אוסר ורבי יהודה מתיר, היכי דמי אי נימא לפני זריקת דמים מאי טעמא דמאן דשרי, ואי לאחר זריקת דמים מאי טעמא דמאן דאסר, אלא לאו דמחית בשר בכור קמיה ומחית בשר דהיאך גביה ואמר זה כזה ותנאי היא, לא דכולי עלמא לפני זריקת דמים ומ"ט דמאן דשרי אמר קרא כי ידור עד שידור בדבר הנדור לאפוקי בכור דדבר האסור הוא, ומאן דאסר אמר קרא לה' לרבות דבר האסור.

והרמב"ם, ה' נדרים פ"א ה' י"ג, כתב: האומר כו' הרי הן עלי כבכור הרי אלו מותרין שאין קדושתו בידי אדם. ה' ט"ו, היה לפניו בשר קודש אפילו היה בשר שלמים אחר זריקת דמים שהוא מותר לזרים ואמר הרי הן עלי כבשר זה הרי אלו אסורין שלא התפיס אלא בעיקרו שהיה אסור, אבל אם היה בשר בכור אם לפני זריקת דמים ה"ז אסור ואם לאחר זריקת דמים ה"ז מותר. ובראב"ד: א"א היי ראשי אין הדברים הללו מחזורין אצלי ולא נראה דרכם בעיני דר' יהודה שהוא מתיר מתפיס בכור כו' אפילו קודם זריקה ואי כרבי יעקב כו' אפילו אחר זריקה נמי דהא מעיקרו מתפיס הוא. דברי הרמב"ם קשים בתרתי. א) מש"כ אבל אם היה בשר בכור אם לפני זריקת דמים ה"ז אסור, הלא כבר פסק כר' יהודה דהאומר הרי הן עלי כבכור הרי אלו מותרין שאין קדושתו בידי אדם, ומטעם זה אפילו קודם זריקה מותר.

ב) מש"כ ואם לאחר זריקת דמים ה"ז מותר, הלא פסק היה לפניו בשר קודש אפילו היה בשר שלמים אחר זריקת דמים ואמר הרי הן עלי כבשר זה הרי אלו אסורין שלא התפיש אלא בעיקרו שהיה אסור, וא"כ כיון דבבשר בכור קודם זריקה פסק דאסור גם לאחר זריקה נימא דבעיקרו קמתפיש כמו בשלמים, ומ"ש בכור משלמים לענין זה. וב' הקושיות כלולות בהשגת הראב"ד. ובכ"מ מביא שנשאל הרב ר' אברהם בנו של הרמב"ם על זה, והשיב: שהפרש גדול יש בין המתפיש בכור בין המתפיש בבשר הבכור המונח לפניו קודם זריקת דמים, שהמתפיש בכור מתפיש בדבר שאינו נידר כו' אבל בשר בכור המונח לפניו הואיל ודינו כדין בשר שלמים כו' וקדושת שלמים אדם יכול לעשותה בנדר ה"ל מתפיש בקרבן שהוא אסור¹). אמנם לכאורא דברי הרב ר' אברהם לא העלו ארוכה רק על הקושיא הא' ולא על הקושיא הב'. וכבר העיר ע"ז הלח"מ שם, וז"ל: ובוזה דחק עצמו הרב ר' אברהם ז"ל בתירוץ הקושיא כו' ועם כל מה שדחק עצמו עדיין קשה דלאחר זריקת דמים אמאי מותר נימא בעיקרו קודם מתפיש דהוי קודם זריקה והוי אסור וכמו שפסק רבינו ז"ל בבשר שלמים.

ליישב זה עלינו לבאר גדרי דין התפסה, ומאחר שהבנין אב והמקור של כל דין התפסה הוא דין התפסה בהקדש, כי גם בשאר איסורים כנדירים ונזירות שגיתן בהם דין התפסה הוא נובע ממקור של דין התפסה בהקדש, כי מה שיש דין התפסה בנדירים ונזירות הוא משום שאיסורם הוא איסור קדושה וכלשון הר"ן ר"פ שבועות שתיים בתרא: שאיסור קדושה הוא שנמשך ונתפס ולא איסור גרידא. ואין מתפיסין בדבר האסור. לפיכך כשאנו באים לעמוד על גדרי דין התפסה בנדירים ונזירות עלינו לדון מקודם על גדר ודין התפסה בהקדש. כתב הרמב"ם, ה' ערכין וחרמין פ"ו ה' ל"ד, : הקדש טעות אינו

1) דברי הרב ר' אברהם אלו היה אפשר לבאר עפ"י דברי הרמב"ם, ה' נדרים פ"א ה"א, : החטאת והאשם אע"פ שאינן באין בנדר ונדבה כמו שיתבאר במקומו אפשר לנודר להביא אותם מחמת נדרו שהנודר בנזיר מביא חטאת ואם נטמא מביא אשם כמו שיתבאר לפיכך האומר פירות אלו עלי כחטאת או כאשם כו' הרי אלו אסורין. ומפרש כן דברי הגמ' יג, א: ומה ראית לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור מרבה אני חטאת ואשם שהוא מתפיש בנדר. ומפרש הרמב"ם דהיינו שאפשר להביא אותם מחמת נדרו בנזיר, וכשיטתו בפירוש דבר הנודר דהיינו דבר הבא בנדר ונדבה, וכמש"כ, שם בה' יא: אבל האומר פירות אלו עלי כחלת אהרן או כתרומתו הרי אלו מותרין שאין שם דרך להביא אלו בנדר ונדבה. ויש להאריך בשיטתו זו ואכ"מ. א"כ סובר הרמב"ם שאם רק יש אפשרות שהקרבן באותו השם יבא פעם מחמת נדרו אף במקום שאין דרך להביאו בנדר ונדבה הוי דבר הנודר, ומשו"ה גם בבשר בכור כיון שתורת שלמים על הבשר, וקרבן שלמים בא ע"י נדר ונדבה, גם בשר הבכור שאין דרך להביאו בנדר ונדבה חשוב דבר הנודר, משום שבהקרבן זה של שלמים יש אופן שבא מחמת נדרו. אבל לפי מה שיתבאר להלן בדברינו גדרי דין התפסה אין צריכים לזה וכונה אתרת בדברי הרב ר' אברהם, וכמו שיתבאר בסוף המאמר, וע"י בהערה ט"ו.

הקדש כיצד האומר שור שחור שיצא מביתו ראשון הרי הוא הקדש ויצא לבן אינו הקדש, דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי הוא הקדש ועלה של כסף אינו הקדש, חבית של יין שתעלה בידי ראשונה הקדש ועלה של שמן כו' אינה הקדש, התפיס בה אחרת ואמר זו כזו הרי השנייה הקדש וכן כל כיוצא בזה. דין הראשון, הקדש טעות אינו הקדש, מקורו הוא ממה דתנן בנזיר ל, ב: ב"ש אומרים הקדש טעות ובה"א אינו הקדש, כיצד אמר שור שחור שיצא כו' דינר זהב שיעלה בידי כו' חבית של יין שתעלה בידי כו' בש"א הקדש ובה"א אינו הקדש. ופסק כב"ה. ודין השני, התפיס בה אחרת כו', מקורו הוא מדברי הגמ' שם: מאי טעמייהו דבית שמאי דילפינן תחלת הקדש מסוף הקדש מה תמורה אפי' בטעות אף הקדש אפי' בטעות, ובה"א הני מילי תמורה אבל אחותי הקדש בטעות לא מחתינן. מזה למד הרמב"ם שאם היה לפניו הקדש גמור והתפיס בו חולין אפילו בטעות הוא נתפס, משום דמדמה התפסה לתמורה, וכי היכי דתמורה חלה אפילו בטעות ה"ג התפסה. כן פירש שם מרן הכ"מ את דבריו, וז"ל: ומ"ש התפיס בה אחרת וכו' ג"ל דה"פ אם היה לפניו הקדש גמור והתפיס בו חולין אפילו בטעות הוא נתפס, וטעמו מדאמרינן בנזיר ר"פ ב"ש דילפינן מסוף הקדש דהוי אפילו בטעות וכדתנן בתמורה ס"פ יש בקרבנות שהתמורה חלה בשוגג כמו במזיד, ואע"ג דאמרינן התם דב"ה אמרי ה"מ תמורה אבל אחותי הקדש בטעות לא, היכא דמתפיס בהקדש גמור לאו אחותי הקדש בטעות אלא כתמורה ממש הוא, ובירושלמי דנזיר פ"ה אמרו בפירוש כל עמא מודו שאין נשאל על תמורתו. גם הלח"מ והמל"מ שם פירשו כן דברי הרמב"ם. שיטה זו של הרמב"ם שמדמה התפסה לתמורה לענין דין זה שחל אפילו בטעות צריכה ביאור. דבתמורה דתנן, תמורה יז, א: עשה שוגג כמזיד בתמורה. מרבינן זה, שם ולעיל יג, א, מקרא דיהיה לרבות שוגג כמזיד, ואיך מדמה הרמב"ם לזה גם התפסה.

דמיון זה לתמורה לענין שחל אפילו בטעות מצינו בראשונים לא רק בהתפסה באומר זו כזו, אלא גם בפדיון באומר זו תחת זו. על מה דתניא בב"מ נה, א: פרה זו תחת פרה של הקדש טלית זו תחת טלית של הקדש הקדשו פדוי ויד הקדש על העליונה, מביא בשטמ"ק שם דברי הרא"ש בשם הר"מ: אפילו אם שוה יותר יד הקדש על העליונה ולא מצי למהדר והקדשו פדוי בע"כ ואפילו הוי הקדש טעות הא קי"ל דהקדש טעות הקדש גבי תמורה והתפסה. הרי שפירש בזה הרא"ש בשם הר"מ דגם בהתפסה של פדיון באומר זו תחת זו הקדש טעות הקדש כמו בתמורה, וכמו שדמה הרמב"ם לתמורה התפסה באומר זו כזו. וגם זה צריך ביאור מאחר דבתמורה עצמה מרבינן זה מקרא דיהיה לרבות שוגג כמזיד איך נדמה לזה התפסה של פדיון.

ונראה דשם בנזיר איתא: מאי טעמייהו דב"ש דילפינן תחלת הקדש

מסוף הקדש מה תמורה אפילו בטעות אף הקדש אפי' בטעות, ובה"א הני
מילי תמורה אבל אחותי הקדש בטעות לא מחתינן. וביאור מחלוקתם נראה
דב"ש סוברים דמה דמרבין בתמורה מיהיה לעשות בה שוגג כמזיד, דתמורה
תחול אפילו בטעות, הוא דין מיוחד בהקדש שחל אפי' בטעות, ולפיכך ילפי
תחלת הקדש מסוף הקדש שטעות אין מבטל חלות הקדש, אבל ב"ה, הסוברים
שאין ללמוד תחלת הקדש מסוף הקדש, סוברים שמה שמרבין בתמורה לעשות
בה שוגג כמזיד הוא לא משום שהוא דין מיוחד בהקדש שאין הטעות מבטל
חלות הקדש, אלא הוא דין מיוחד בתמורה משום שתמורה היא סוף הקדש.
פירוש שטעות אין בכחו לבטל אלא חלות הקדש שחל מתחלה, אבל קדושה
הבאה מקדושה קודמת אין שייך בה לומר שהטעות יבטלה. ותמורה היא סוף
הקדש, פירוש, הקדושה בתמורה איננה עצמית מתחלה אלא היא גמשכת
מהקדושה הראשונה שקדמה. וכמבואר בזבחים מט, א, על הא דאמרינן שם:
כלום מצינו טפל חמור מן העיקר, פריך: והרי תמורה דאילו קדשים לא
חיילי על בעל מום קבוע ואילו איהי חיילא, ומשני: תמורה מכח קדשים קא
אתיא וקדשים מכח חולין קאתי. וברש"י: קדשים מכח חולין קאתי, לא חלה
עליהם קדושה קודמת אבל תמורה באה מכח קדושה קודמת הלכך לאו טפל
חמור מן העיקר הוא דהא חומרא דעיקר הוא, והוא משום דתמורה איננה
קדושה חדשה שחלה מתחלה אלא היא קדושה הנמשכת מכח קדושה קודמת.
ומשו"ה אמרי ב"ה ה"מ תמורה אבל אחותי הקדש בטעות לא מחתינן. והוא
דטעות אינו מבטל אלא ההתהוות, והוא שייך רק בחלות המתהווה מחדש אבל
חלות הבא ע"י המשכה ואינו מתהווה מחדש לא שייך בו לומר שהטעות יבטלו,
ומשו"ה בתמורה שהיא סוף הקדש, פי' קדושה הנמשכת מקדושה שקדמה
לה, רבתה התורה לעשות בה שוגג כמזיד, ואין הטעות מבטלה, אבל אחותי
הקדש בטעות לא מחתינן, פירוש הקדש שחל ומתהווה מתחלה אינו חל בטעות.
מטעם זה מדמה הרמב"ם גם התפסה לתמורה. כי גם בהתפסת הקדש,
באומר זו כזו, אין הקדושה השניה קדושה חדשה, אלא המשכת קדושה מקדושה
הראשונה כמו תמורה. וכיון שגם בהתפסה הקדושה אינה התהוות חלות מחדש,
אלא המשכת קדושה מקדושה הראשונה, היא דומה לתמורה שחדשה לנו
התורה דבזה לא שייך הדין שהטעות יבטלו, דטעות אינו מבטל אלא חלות
המתהווה מחדש ולא חלות שנמשך מחלות קדום. זהו ביאור שיטת הרמב"ם
המחודשה בדין התפסה, ולזה כוון מרן הכ"מ שכתב במתק לשונו בטעמו של
הרמב"ם: היכא דמתפיס בהקדש גמור לאו אחותי הקדש בטעות אלא כתמורה
ממש הואי. וזהו גם הטעם במה שהרא"ש בשם הר"מ מדמה גם התפסה של
פדיון באומר זו תחת זו לתמורה שקי"ל שהקדש טעות הקדש, והוא משום
שגם הקדושה שחלה ע"י פדיון אינה חלות קדושה מתחלה אלא העברת קדושה

מקדושה קודמת. דהנה בב"מ נד, ב איתא: אמר ריב"ל על הקדש ראשון מוסיף חומש על הקדש שני אינו מוסיף חומש, אמר רבא מ"ט דריב"ל אמר קרא ואם המקדיש יגאל את ביתו המקדיש ולא המתפס. והיינו דחוב חומש אינו אלא על פדיון הקדש ראשון, פירוש הקדש שחל מחדש, אבל על הקדש שני, פירוש הקדש שאינו חל מחדש אלא בא ע"י העברה והמשכה מקדושה קודמת, לא נתנה התורה דין חומש בפדיונו. וכמו שפירש רש"י שם בב"מ: המתפס זה תחת הראשון שהשני נתפס בקדושה של אחר ולא מחמת עצמו באה לו. כלומר, דבמתפס הקדושה איננה חדשה אלא באה ע"י העברה מקדושה קודמת, ואותה הקדושה עצמה כבר היתה על החפץ הראשון. וע"י בתמורה ט, ב שהגמרא קורא לה חדא קדושה בשני גופין. ובקדושה כזו שהועברה מקדושה קודמת לא נתנה התורה דין חומש בפדיונה. וכן התמורה חשובה הקדש שני ואין מוסיף חומש על פדיונה, כמבואר ברש"י תמורה ט, ב וברמב"ם, ה' ערכין וחרמין פ"ז ה"ה. ואף שתמורה לא הוי העברת קדושה מחפץ לחפץ, שהרי הוא ותמורתו יהיה קודש, בכ"ז התמורה נחשבת ג"כ הקדש שני משום שהקדושה שלה איננה עצמית החלה מחדש אלא באה ע"י המשכה מהקדושה הראשונה, וכמ"ש לעיל בדעת הרמב"ם. ומאחר שפדיון הקדש אינו חלות קדושה שחל מחדש אלא העברת קדושה מקדושה קודמת, והיא נקראת התפסה, שפיר מדמה לה הרא"ש בשם הר"מ לתמורה לענין מה דקי"ל בתמורה דהקדש טעות הקדש, והוא משום דלא הוי אחותי הקדש, פירוש דלא הוי הקדש שחל מחדש אלא בא ע"י המשכה מקדושה קודמת, כמו כן באומר זו תחת זו שהוא ג"כ לא הוי אחותי הקדש וחלות הקדש שחל מחדש, אלא העברת קדושה מקדושה ראשונה, הקדש טעות הקדש²).

(2) עיין מאמרנו "פדיון הקדש" שהופיע ב"תלפיות", שנה ג', חוב' א—ב, ניסן תש"ו, שהוכחנו שם שהקדש תופס את דמיו אף במקום שאינו יוצא לחולין, ואדרבא גם בהקדש דרך פדיון שיוצא לחולין תחילת הדין הוא שתופס את דמיו, אלא דין זה שהדמים נתפסים בקדושה פועל שהקודש יוצא לחולין מחמת שנתפס ונעשה דמים באחר, וכמו שמדוקדק בלשון הגמ' קידושין נח, א: קודש תופס את דמיו ויוצא לחולין. תחלת הדין הוא שתופס את דמיו ואז יוצא לחולין. ובמקום שאין זה דרך פדיון נשאר רק תחלת הדין שתופס את דמיו אף שאינו יוצא לחולין. ובוזה יישבנו שם דברי הרמב"ם שפסק בהלכות בכורים, פי"ב ה"ד, שאם מכר פטר חמור קודם פדיון דמיו אסורין. והשיג עליו הראב"ד: וכי מאיסורי הנאה שתופסין את דמיהן הוא. ולפי דברינו ביארנו שם מאחר שפטר חמור דין קודש יש לו רק שחידשה התורה בפדיונו שהוא מותר, אך זהו רק כשעשה לשם פדיון אבל כשמכר שלא לשם פדיון דינו הוא כמו בכל קודש שתופס את דמיו אף שאינו יוצא לחולין ושפיר פסק הרמב"ם שדמיו אסורים, ע"ש. לפי"ו נמצא שגם פדיון הקדש הוי כעין התפסה שהוא כמו תמורה דרך המשכת קדושה, ומדוקדק לשון הגמ' בב"מ נד, ב שהבאנו כאן: המקדיש ולא המתפס. ומכנה הגמ' פדיון הקדש מתפס משום שגם בפדיון הקדש תחלת הדין הוא שתופס את דמיו וכמ"ש. וכן הבאנו כאן מש"כ הרא"ש בשם הר"מ על דברי הגמ' בב"מ נה, א, פרה זו תחת פרה של הקדש טלית זו תחת טלית של הקדש הקדשו פדוי ויד הקדש על העליונה: ואפילו הוי הקדש טעות הא

נמצא שהתפסה בהקדש כשאומר זו כזו אינה חלות קדושה שחל מחדש אלא המשכת קדושה מקדושה הקודמת. וכמו כן התפסה בנדרים כשאומר זה כזה אינה חלות איסור שחל מחדש אלא המשכת איסור מהאיסור נדר הקודם. אמנם זה לא שייך אלא כשיש דבר נדור לפניו ומתפיס בו ואומר זה כזה אז ההתפסה היא כמו בהקדש דרך המשכה מהאיסור נדר הקודם. אבל בנדרים יש עוד אופן של התפסה אף כשאינן דבר נדור לפניו ואומר הרי זה עלי כקרבן, ומהני אפילו אין קרבן לפניו, שהרי מהני אפילו אם אין שום קרבן בעולם, כמו בזמן הזה, וכמו שנפסק בשו"ע יור"ד, סי' ר"ד סעי' א',: עיקר נדר האמור בתורה הוא שמתפיס בדבר הנדור כגון שאומר כבר זה עלי כקרבן. ובזה שוב לא שייך לומר שאיסור הנדר חל דרך המשכה, אלא הוא חלות איסור נדר שחל עתה מחדש ע"י הדיבור של התפסה שאוסר עליו הככר כקרבן. ובזה בודאי כשידור בטעות לא יחול הנדר, דהתפסה זו אי אפשר לדמות לתמורה כיון שהיא איסור שחל מחדש, והוי כתחלת הקדש, ואחותי הקדש בטעות לא מחתינן. ובמל"מ שם, ה' ערכין וחרמין פ"ו ה' ל"ד, כתב: ובעיקר הדין שדמה רבינו התפסה לתמורה הדבר צריך תלמוד דלפי זה מי שאסר את הפת והתפיס דבר אחר בפת אותה ההתפסה חלה אפילו בטעות דומיא דתמורה דהא נדרים דין הקדש אית להו דהא קי"ל דיש מעילה בנדרים כו' וכיון שהוכחנו דבנדרים ההתפסה חלה אפילו בטעות מוכרחים אנו לומר דאין נשאלין בה דהא כבר הוכחנו לעיל דהא בהא תליא, וא"כ דברי רבנו הללו סותרים למ"ש בפ"ד מה' נדרים דין י' נשאל על הבשר והותר בו לא הותר הפת³) דהיכי שייך שאלה גבי בשר כיון דאיסור הבשר חל אפי' בטעות, ואפשר לומר דשאני נדרים דעיקר אסורם הוא מכח התפסה דהיינו שאוסר עליו אותו הנדר כקרבן וכדכתיב כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור ועליה קאמר קרא לא יחל אבל אחרים מוחלין לו ואין טעם לחלק בין עיקר הנדר למה שהתפיס בו כיון דכולהו מדין התפסה נגעו בה, אבל גבי קרבן או סתם הקדש דעיקר הדבר לאו התפסה הוא אלא שמקדישו או יש לחלק בין עיקר ההקדש למה שהתפיס בו ועדיין הדבר צריך תלמוד. אכן לפי המבואר בדברינו בודאי יש טעם לחלק בין עיקר הנדר למה שהתפיס בו אף דשניהם מדין

קי"ל דהקדש טעות גבי תמורה והתפסה, אף שהוא פדיון הקדש קוראים לפדיון התפסה, משום דבאמת דין זה של פדיון הוא מדין התפסה. ושפיר מדמים זה לתמורה כמו שהתפסה דומה לתמורה, משום שבכולם לא הוי אחותי הקדש וחלות הקדש מחדש אלא המשכת קדושה מקדושה קודמת, וזה מועיל אפילו בטעות.

(3) והוא מש"כ הרמב"ם שם בה"ט: מי שנדר ושמע חבירו ואמר ואני ושמע שלישי ואמר ואני ונשאל ראשון על נדרו והותר הותרו כולן, נשאל האחרון והותר האחרון מותר וכולן אסורין כו', ה"י, כן המתפיס דברים הרבה בנדר כגן שנדר על הפת והתפיס הבשר ונשאל על הפת והותר בה הותר הבשר נשאל על הבשר והותר בו לא הותר הפת.

התפסה נגעו בה. דבעיקר הנדר שהוא תחלת איסור שחל איסור נדר מחדש ע"י ההתפסה, ולא מהני בטעות, דאחותי הקדש או איסור בטעות לא מחתינן, מהני גם שאלה, דבמקום שטעות מבטל שם נשאלין עליו, אבל מה שהתפיס בו, שהוא איסור הבא ע"י המשכה, ואינו חלות איסור חדש, דומה לתמורה דמהני בטעות, ואין נשאלין עליו, וכמו שכל עמא מודו שאין נשאל על תמורתו. ואף המל"מ בעצמו כנראה לא קבע בזה מסמרות והיה כחוכך בדבר, וכמו שמסיים בדבריו, ועדיין הדבר צריך תלמוד. ועדיין עלינו ליישב קושיתו מהרמב"ם בה' נדרים פ"ד ה"י.

ב

היוצא מדברינו שבנדרים יש ב' גדרים התפסה. א) כשיש דבר נדור לפניו ואומר זה כזה. ובזה ההתפסה היא בגוף דבר הנדור דרך המשכה מהאיסור נדר הקדום, כמו בהקדש באומר זו כזו שהוי סוף הקדש והמשכה מהקדושה הראשונה שקדמה. ב) כשאין דבר נדור לפניו ואומר כקרבן, שהוי נדר אף שאין קרבן לפניו וגם בזה"ו שאין קרבן בעולם כלל, ובזה ההתפסה היא בהשם קרבן, ואינה דרך המשכה מקדושה קודמת. וכן בניירות מצינו ב' גדרים התפסה אלו. הא דתנן בריש נזיר ב, א: הריני כזה הרי זה נזיר, ומוקי לה בגמ' שם ג, א: כגון שהיה נזיר עובר לפניו, היא התפסה מסוג הא'. דבזה ההתפסה היא מגוף הנזיר דרך המשכה מקדושת הנזירות הקודמת. והא דתנן שם ד, א: הריני כשמשון כבן מנוח כו' הרי זה נזיר שמשון. היא התפסה מסוג הב'. דבזה לא הוי ההתפסה מגוף הנזיר מקדושת הנזירות הקודמת, דהלא באומר הריני כשמשון מיירי כשאינו בימיו בעת שמשון איננו כבר בעולם. אלא ע"י אמירתו הריני כשמשון הוא מתפיס בהשם נזירות כמו בנדר כשאומר כקרבן. ואם מתפיס בהשם נדר או בהשם נזירות אותה ההתפסה נותנת כח בדיבורו זה שיחול על ידה חלות איסור נדר חדש או איסור נזירות חדשה.

והנה בנזיר כ, ב תנן: מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני כולם נזירים. ובגמ' שם: יתיב ר"ל קמיה דר' יהודה נשיאה ויתיב וקאמר והוא שהתפיסו כולן בתוך כדי דיבור. ודין זה הוא מדין התפסה, כמבואר בתוס' שבועות כ, ב ד"ה אלא, וברי"ף ור"ן שם, וברמב"ן בהלכותיו רפ"ב דנדרים. וכתב שם הר"ן: וכ"ת והא אוקימנא לההיא מתני' בגמרא דוקא תוך כדי דבור אבל לאחר כדי דבור לא ואי מיתפיס בנדר נדר אפילו לאחר כדי דבור נמי, לאו קושיא היא דאי אמר ואני כמוך ה"נ אלא התם לא אמר אלא ואני ולאחר כדי דבור לא משמע מידי. וכ"כ הרמב"ן בהלכותיו בנדרים שם. והרמב"ם, ה' נזירות פ"ב ה"ד, כתב: נדר חברו בנזיר כו' זכן אם שמע ואמר ואני בתוך כדי דיבור כו' ואפילו הן מאה כולן נזירין. ובה' נדרים פ"ג ה"ג, כתב: כיצד המתפיס בנדרים חייב שמע חבירו שנדר ואמר ואני כמותך בתוך

כדי דבור הרי זה אסור במה שנאסר בו חבירו שמע השלישי זה שאמר ואני ואמר ואני אפילו היו מאה וכל אחד מהן אומר ואני בתוך כדי דבורו של חבירו הרי כולן אסורין, ה"ד, וכן האומר הבשר הזה עלי אסור וחזר ואמר אפילו אחר כמה ימים והפת הזאת כבשר הזה הרי הפת נתפשה ונאסרה. ובמל"מ, שם ה"ג, כתב: יש לתמוה דבאומר ואני כמותך אמאי איצטריך שיהיה תוך כדי דיבור דע"כ לא אמרינן רפ"ד דגזיר דבעינן שיתפוס תוך כדי דבור דגודר אלא באומר ואני לבד דאם לא אמרו תוך כדי דבור דגודר לא הוי דבור כלל ולא משתמע מדבריו אהיכא קאי אבל כשהוא תוך כדי דבור קאי אדברי הגודר אבל באומר בפירוש ואני כמותך אפילו אחר כמה ימים אמאי לא מהני דומיא דפת שכתב האומר הבשר הזה עלי אסור וחזר ואמר אפילו אחר כמה ימים והפת הזאת כבשר הזה הרי הפת נתפשה ואסורה כו' וכ"כ הר"ן בפירוש בפ"ג דשבועות כו'. וכן הוכיח שם מדברי התוי"ט רפ"ד דגזיר דס"ל דואני כמוך לא בעי תוכד"ד, וכ"כ שם המל"מ דבהריגה כמוך לא בעינן שהתפסה תהיה תוכד"ד).

ונראה דהנה הר"ן מפרש הטעם דבאומר ואני בעי תוכד"ד: דלאחר כדי דבור לא משמע מידי. וכ"כ הרמב"ן בהלכותיו שם: משום דמאן דאמר ואני לאחר כדי דיבור לא משמע דאמר גזירות. ובדרך זה כתב המל"מ בראש דבריו שם: דבאומר ואני לבד אם לא אמרו תוך כדי דבור דגודר לא הוי דבור כלל ולא משתמע מדבריו אהיכא קאי. ובחידושי רעק"א, יור"ד סי' ר"ד סעי' ג', כתב: בר"ן כתב דדוקא באומר ואני הוא דבעי תכ"ד אבל באומר ואני כמותך אפי' אחר כדי דבור חייל. ומנמק שם הטעם: דהוי בעצמותו דיבור שלם. ולפי מש"כ הטעם דואני בעי תוכ"ד משום משמעות הלשון דלאחר כד"ד לא משמע דאמר גזירות, ובאני כמוך לא בעי תוכ"ד משום דהוי בעצמותו דיבור שלם, ואף לאחר כד"ד משמע דאמר גזירות, שפיר הקשה המל"מ על דברי הרמב"ם, שהצריך בנדרים תוך כדי דיבור אף באומר בפירוש ואני כמותך, ששפיר משמע מדבריו אפילו לאחר דכי דיבור שהוא מתפיס בחברו. אבל נראה לומר בשיטת הרמב"ם שהטעם דבעינן בואני תוכד"ד הוא לא משום משמעות הלשון אלא משום אופן ההתפסה שעושה, ועיקר החילוק בין האומר ואני להאומר ואני כמוך הוא באופן ההתפסה. לפי מה שנתבאר שיש

(4) וכן בשו"ע יור"ד, סי' ר"ד סעי' ג', כתב המחבר כלשון הרמב"ם: שמע חבירו ואמר ואני כמותך בתוך כדי דיבור הרי זה אסור במה שנאסר בו חבירו. ובביאור הגר"א, שם ס"ק ו', : לשון הרמב"ם אבל הר"ן כתב בפ"ג דשבועות דאם אמר אני כמותך א"צ תכ"ד וכמ"ש בס"י רל"ט ע"ש, [ועי"ש בביאור הגר"א ס"ק כ"ג]. וכן בריש גזיר אמרינן דאם אמר הריני כזה הוי גזיר ועלח"מ [צ"ל ועמל"מ]. ובחידושי רעק"א שם: בר"ן כתב דדוקא באומר ואני הוא דבעי תכ"ד אבל באומר ואני כמותך אפילו אחר כדי דיבור חייל (דהוי בעצמותו דיבור שלם) וכ"כ המ"ל.

בנדורים ונזירות ב' אופני התפסה, התפסה בגוף הדבר והתפסה בהשם, נראה דבאומר ואני כמוך שמוזכיר גופו של נזיר כונתו להתפיס בגוף קדושת הנזיר, והוי ההתפסה מסוג הא'. ובאומר ואני לחוד, מכיון שלא אמר כמוך, ולא הזכיר גופו של נזיר, כונתו להתפיס רק בהדיבור של נזירות, והוי ההתפסה מסוג הב'. דבר זה שבאומר ואני ובאומר ואני כמוך ב' אופני התפסה הם, מתבאר מהא דתניא בתוספתא נזיר, פ"ג ה"ה, ומובא בגמ' נזיר, כב, א: האשה שנדרה בנזיר ושמעה חבירתה ואמרה ואני ובא בעלה של ראשונה והפר לה היא מותרת וחבירתה אסורה, רבי שמעון אומר אם אמרה לה הריני כמותך שתיהן מותרות, ובתוס' שם ד"ה תא שמע כתבו בשם ר"י: ור"ש לא בא לפלוגי על מלתא דת"ק אלא להוסיף עליה וגם ת"ק מודה ליה, ואומר מהר"ף ג"ע דלר"ש אפי' ואני לבד מפרשינן למילתא הכי כאילו אמרה בפ"י לא נתכוונתי אלא להיות כמותך ובהא פליגי רבנן ור"ש. אבל להר"י, שר"ש לא בא לפלוגי על מלתא דת"ק אלא להוסיף עליה וגם ת"ק מודה ליה, יש חילוק בין אמרה ואני לאמרה הריני כמותך. ובירושלמי מפורש כהר"י. וז"ל הירושלמי, שם פ"ד ה"ג, : רבי שמעון אומר אם אמרה לא נתכוונתי אלא להיות כמותה וכיוצא בה אף השנייה מותרת. ושם בגמ' בירוש': מפני שאמרה להיות כמותה וכיוצא בה הא אם לא אמרה להיות כמותה וכיוצא בה הראשונה מותרת והשנייה אסורה⁵. ומפורש בזה בירושלמי כהר"י דלר"ש דוקא היכי שאמרה הריני כמותך שתיהן מותרות אבל באני לבד מודה ליה לת"ק דהיא מותרת וחבירתה אסורה.

(5) בתוספתא נזיר, פ"ג ה"ה, איתא: ר' שמעון אומר אם אמרה אף אני לא נתכוונתי אלא כמותה שתיהן מותרות. ובהגהות הגר"א שם הגיה במקום נתכוונתי, נתכוונה. ובמקום שתיהן, ושתייהן. ונראה שכונת הגהתו היא להסב דברי התוספתא כשיטת המהר"ף דלר"ש אף ואני לבד הוי כאילו אמרה בפירוש לא נתכוונתי כו'. ולפי הגהת הגר"א זהו שאמור בתוספתא בדברי ר"ש. אם אמרה אף אני, פ"י, אני לבד. לא נתכוונה אלא כמותה. פ"י, זה הוא מלשון התוספתא ולא מאמירתה, דהתוספתא אומרת שאנו מפרשים דבריה שלא נתכוונה אלא להיות כמותה, ולפיכך הגיה גם ושתייהן מותרות בוא"ו, משום שהוא מאמר שני מלשון התוספתא. אכן, לפי הירושלמי שמביא התוספתא בנוסח לא נתכוונתי אלא להיות כמותה וכיוצא בה כו', אין להגיה כהגר"א כיון שאין מאמר אחר ממנה מקודם ובע"כ שזהו מאמירתה. ולפי שמסיק הירושלמי, הא אם לא אמרה להיות כמותה וכיוצא בה הראשונה מותרת והשנייה אסורה, מפורש בזה כהר"י. ובשירי קרבן שם רצה לפרש דברי הירושלמי דאמרה השתא ולא אמרה בתחלה ואני אהיה כמותך דא"כ מאי אמר ולא נתכוונתי כו' משמע דאמרה השתא שכך היתה כונתה, ועי"ש שמפלפל לפ"ז אם זהו כהר"י או כמהר"ף ומסיק דזה מהגי לכולי עלמא בין לר"י בין למהר"ף, והקשה מאי פריך בבבלי דף כ"ב ע"ב מתני' וברייתא אהדדי לוקמי חדא מינייהו במפרש השתא וחדא בסתם, ונשאר בצ"ע. וקושיתו זו מכריחה שלא לפרש כפירוש, שפירשה דבריה אח"כ ולא אמרה כן בתחלה, ומ"ש ולא נתכוונתי צ"ל צ"ל שזהו לשון הגמ', אבל היא אמרה אינני מכוונת אלא להיות כמותה בלשון הוה, אלא שהגמ' הביאה דבריה בלשון הגמ', וכמו שמסיק כמותה וכיוצא בה והיא אמרה כמותך וכדאיתא בבבלי. וכן הר"י בתוס' שם מביא התוספתא שאמרה לה בשעת קבלת נזירותה ומביאה בלשון ולא נתכוונתי, ע"י בהערה ו' הבאה.

ולדברינו יש לבאר דעת ר"ש, דאם אמרה רק ואני ההתפסה היא מהדיבור, ומשום כן אינו תלוי נזירות של השניה בנזירות של הראשונה כל העת, והעיקר תלוי בשעת ההתפסה, וכיון שבשעת ההתפסה היה דיבור של נזירות וההפרה לא התירה אלא מכאן ולהבא, דבעל מיגז גיין, אמרינן אף שהיא מותרת חברתה אסורה, אבל אם אמרה הריני כמותך כונתה להתפיס בגופה של הנזירה, שהיא התפסה דרך המשכה מקדושת הנזירות של הראשונה, וסובר ר"ש דמאחר שהתפסה זו היא דרך המשכה מקדושת הנזירות של הראשונה בעינן שכל העת תהיה קיים הנזירות הראשונה שממנה נזירות השניה נמשכת, ומשו"ה אמר שאם אמרה הריני כמותך שתיהן מותרות, דכיון שהראשונה הותרה ע"י הפרה ובטל נזירותה גם השניה מותרת משום שפסקה הנזירות שממנה נזירות השניה נמשכת⁶). ובתוס' כתבו דת"ק מודה לר"ש בזה, ואף אם נאמר דפליגי

(6) ובתוס' שם ד"ה ת"ש כתבו: ותימה כיון שקיבלה נזירות וחל עליה איך תהיה מותרת בהתרת חבירתה כיון דמיגז גיין הא אין נזירות לחצאין ואילו אמר הריני נזיר היום ולמחר איני נזיר הוי נזיר שלשים יום דאין נזירות פחות מל' יום כדתנן בפרק קמא לעיל (ה,). ואומר ר"י דהכי איתא בתוספתא (פ"ג) ולא נתכוונתי להיות אלא כמותך שתיהן מותרות אם אמרה הכי משום דמשמע ליה לר"ש דהכי קאמרה לה אם סופך שתהיה מותר לא יחול עלי נזירות כל עיקר, וכ"כ בח"י המאירי שם, אכן הר"ן בשבועות ר"פ שבועות שתיים בתרא, מובא להלן בדברינו בפ"ג, כתב: דאמר ר"ש התם אם אמרה חברתה הריני כמותך שתיהן מותרות דאע"ג דאין נזירות פחות משלשים יום הכי קאמרה כשתהא מותרת אף אני אהי מותרת ויבטל הנזירות למפרע מעלי, אי משום דלא אפשר בלאו הכי אי נמי כמותך שאני, וכתב הר"ן כאן ג' תירוצים על קושית התוס', החי' הא' הוא כתי' התוס' שהוי תנאי מהשניה שכשתהא הראשונה מותרת תבטל הנזירות מעליה למפרע, וגמצא שלא היה חל נזירות כלל על השניה, ותי' הב' משום דלא אפשר בלאו הכי, וביאור תי' זה ע"ש בח"י אנשי שם איך שביאר דבריו, וכפי מה שביאר שם לתי' זה היא מותרת מכאן ולהבא, ובתי' הג' כתב דכמותך שאני, וביאורו נראה כמ"ש בפנים דס"ל לר"ש שמאחר שהתפיסה בגופה ע"י אמירתה כמותך, והנזירות באה דרך המשכה ממנה מקדושת נזירותה, בעינן שכל העת יהיה קיים הנזירות הראשונה שממנה הנזירות השניה נמשכת, וא"כ ההיתר של הראשונה עוקר מכאן ולהבא גם נזירות השניה, ואין זה נזירות לחצאין דהוי כמו שפעל ההיתר גם עליה, שע"י ההיתר של הראשונה אין בכח נזירות השניה להמשך הלאה כיון שפסקה הנזירות שממנה היא נמשכת, ובעינן שכל העת תהיה זו הנזירות קיים ותתן כח בנזירות המותפסת, ולא דמי לתחלת נזירות שהיא נזירות עצמית ואין נזירות פחות משלשים יום.

ונראה בדבר זה שנחלקו התוס' והר"ן בפירוש דברי ר"ש שקיל וטרי בירושלמי נזיר פ"ד ה"ג: פשיטא דא מילתא לא היפר לה בעלה של ראשונה ועברה על נדרה לוקה, שנייה מהו שתלקה, אמר ר' יוסה מאחר שזו לוקה זו לוקה, אמר רבי לא רבי שמעון היא, ותיעשה שנייה כאומרת הריני נזירה לאחר עשרים יום, ר' שמעון כדעתיה רבי שמעון פוטר שלא נתנדב כדרך המתנדבין, וע"ש בק"ע ובשירי קרבן ובפ"מ איך שפירשו דברי הירושלמי, ובס' נחלת יהושע, סי' י', כתב: ואגב נבאר שם בירושלמי (פ"ד דנזיר ה"ג) פשיטא כו' ונלאו הק"ע ופ"מ להבין פ"י הירושלמי ע"ש בדחוקיהם ולי' נראה שקושית הירושלמי הוא כמו שמקשים התוס' בנזיר (ד' כב) וזה לשונם תימא כיון שקבלה עליה נזירות כו' ואלו אמר הריני נזיר היום ולמחר אינו נזיר הוי נזיר שלשים יום דאין נזירות פחות משלושים יום כדתנן פ"ק ואומר ר"י כו' משום דמשמע ל"י לר' שמעון דהכי קאמרה לה אם סופך שתהיה מותרת לא יחול עליה נזירות כל עיקר כו' וע"ז מבע"י ל"י בירושלמי

(ע"י בהערה י"א) בזה גם רבנן מודים דבאומר ואני כמותך הוי ההתפסה בגופה של הנזירה, והנזירות היא דרך המשכה, אלא סוברים שלא אמרינן שכל העת נמשכת הנזירות השניה מהראשונה שנצטרך משום זה שתהיה הנזירות הראשונה קיימת כל העת, וסוברים שהמשכה אינה אלא בשעת קבלת הנזירות, ולא איכפית לן אם אח"כ פסקה הנזירות הראשונה. דבר זה מתבאר גם מדברי הירושלמי נזיר, פ"ב ה"ה: אמר רבי יוסה הדא אמרה [פ"י מדאמרת ואני לא קאי אלא על חצי דיבור, ועי"ש בסוגיא ובבבלי נזיר יא, ב] אחד שאמר הריני נזיר ק' יום ושמע חבירו ואמר ואני זה נזיר ק' יום

פשיטא דא מילתא לא היפר (והוא ט"ס וצ"ל היפר לה) [ויש להניח ג"י הספרים גם לפי פירושו וה"ל לא היפר" קאי על זמן עבירת הנדר שהיה קודם שהיפר, ואח"כ היפר.] בעלה של ראשונה ועברה על נדרה לוקה שני' מהו שתלקה (פ"י דראשונה ודאי לוקה אע"פ שאח"כ היפר לה בעלה משום דבעל מיגז גיזו וע"כ לוקה, אבל אם היפר לראשונה והשני' עברה אם לוקה כמו הראשונה) א"ר יוסי מאחר שזו לוקה זו לוקה דלא עדיפא שני' מהראשונה ואינה מותרת רק לאחר הפרה של ראשונה אבל אם עברה תחלה לוקה כמו הראשונה. ופריך ותיעשה שני' כאומר הריני נזירה לאחר עשרים יום (ט"ס וצ"ל כאומר הריני נזירה עשרים יום) [וע"י בשירי קרבן שגם הוא פירש קושיא זו כהג"י, שקושית הירושלמי היא כקושית התוס', והניח ג"י הספרים רק הוסיף בפירושו מלת עה, וז"ל: כיון דבעל מיגז גיזו הו"ל כאומרת הריני נזירה עד לאחר כ"י דלא מהני והוי נזירה ל' יום.] פ"י כיון דאמרת שלוקה השני' משום דחל עלי' נזירות א"כ אמאי מותרת אפי' לאחר הפרה כו' דאעפ"י שאמרה שלא תהיה נזירה רק עד הפרת הראשונה לא עדיפא מאלו אומרת הריני נזירה עשרים יום כו' אלא ע"כ מוכרחין אנו לומר כמו שפ"י התוס' שהי' כמו על תנאי שאם יפר לראשונה לא תהא נזירה כלל וא"כ אמאי לוקה השניה וע"ז משני ר"ש כדעתי' שלא התנדב כדרך המתנדבין, וע"כ אעפ"י שהראשונה לוקה אעפ"כ השני' אינו לוקה דכיון שתלתה בראשונה והראשונה נתבטלה ליתא לשני' כלל, עכ"ל.

והנה כפי שפירש הנ"י צ"ל שבעית הירושלמי היא אם השניה מותרת למפרע כדעת התוס' ואז אינה לוקה, או שמותרת מכאן ולהבא כדעת הר"ן ואז לוקה. ובהמסקנא פ"י שאחר שהקשה לו כקושית התוס' חזר בו ממה שאמר ר' יוסה מאחר שזו לוקה זו לוקה, וזה דוחק, גם הוא נגד דעת הר"ן. ונראה שהר"ן יפרש שהמסקנא היא כמו שאמר ר' יוסה שהשניה לוקה משום שמותרת מכאן ולהבא. דמקשה, ותיעשה כו', כמו שפ"י הנ"י שהיא כקושי' התוס' והר"ן. וע"ז השיב, ר' שמעון כדעתי' רבי שמעון פוטר שלא נתנדב כדרך המתנדבין. והוא מה דתנן מנחות קג, א: האומר הרי עלי מנחה מן השעורים יביא מן החטים כו' רבי שמעון פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבין. ובגמ', שם, ב: אמר רבא ר' שמעון בשיטת ר' יוסי אמרה דאמר אף בגמר דבריו אדם מתפיס. וכן איתא בפסחים נג, ב. וע"י בתוס' בפסחים שם שכתבו: ובמקום שהוא פ"י מבטלים להא דאמר בתחלה. ולפיכך פוטר ר"ש משום שפירש מן השעורים וא"כ לא התנדב כדרך המתנדבין. וגם הכא אמרה השניה שני דיבורים, אני, כמותך. ובדיבורה אני היתה התפסה בדיבור של הראשונה ומאחר דבעל מיגז גיזו היתה השניה אסורה אף אחר שהפר הבעל להראשונה, אלא שהוסיפה כמותך, ואולינן בתר דיבורה האחרון והיא מותרת לאחר הפרת הבעל. וזהו גם תירוץ על הקושיא ותיעשה שני' כו', דכיון דהטעם דר' שמעון הוא דבגמר דבריו אדם נתפס, א"כ אמרה להיות כמותה ושהתפסה היא מגופה, ואז לא הוי כנודר לעשרים יום שאומרים. שאין נזירות פחות מל' יום, אלא שהיתר של הראשונה מתיר גם להשניה, שע"י ההיתר של הראשונה אין בכח נזירות השניה להמשך הלאה כיון שפסקה הנזירות שממנה היא נמשכת וכמ"ש, ואין זה נזירות לחצאין, דהוי כמו שהותרה הנזירות באמצע.

וזה נזיר לל' יום עד שיאמר הריני כמותו הריני כיוצא בו. והיינו דבאומר ואני אינו מתפיש מגוף הנזיר וקדושתו אלא מהדיבור של נזירות, וכיון דקאי על חצי דיבורו הוי נזיר רק לל' יום, דלא עשה ההתפסה אלא בהדיבור ולא על הזמן של הדיבור. אבל אם אמר הריני כמותו הריני כיוצא בו שמתפיש בגוף הנזיר וקדושתו, ומקבל וממשיך נזירות מנזירותו של הראשון, א"כ מאחר שקדושת נזירות הראשון היתה של ק' יום גם נזירות של השני היא נזירות של ק' יום כנזירות של הראשון. דכשמתפיש בהדיבור שייך לחלק ולומר שלא התפיש אלא על חצי דיבור, היינו בגוף הדיבור של הנזירות ולא במשך זמן הדיבור, אבל כשמתפיש בהגוף וממשיך עליו קדושת הנזירות לא שייך לחלק, דכיון שהנזירות שממנה המשיך נזירות היא בת ק' יום גם הנזירות שהמשיך ממנה היא כזו של ק' יום.

ונראה לשיטת הרמב"ם דזהו גם החילוק בין האומר ואני להאומר ואני כמוך לענין תוכד"ד. דבאומר ואני לחוד שההתפסה היא בהדיבור בעינן תוכד"ד דוקא לא משום דלאחר כד"ד לא משמע מידי דאומר נזירות, דאף אם משמע מדבריו שכונתו להתפיש, אבל כיון דכונתו להתפיש הוא בהדיבור, לאחר כד"ד כבר כלה הדיבור ואין במה להתפיש. אבל באומר ואני כמוך או הריני כמוך שמתוך שמזכיר גופו של נזיר כונתו להתפיש בגוף קדושת האדם, להכי שפיר מהני בזה ההתפסה אפילו לאחר כד"ד, כיון שהוי עדיין נזיר ויש במה להתפיש אף לאחר כד"ד, דהיינו בקדושת גופו של נזיר. מעתה לא קשה קושית המל"מ על דברי הרמב"ם, פ"ג מה' נדרים ה"ג, שהצריך בנדר שיהיה תוך כדי דיבור גם באומר אני כמותך. מאחר דכל הטעם דלא בעינן תוכד"ד באני כמוך כמו באומר ואני הוא משום דבאומר ואני הוא מתפיש בהדיבור ולאחר כד"ד כבר כלה הדיבור ואין במה להתפיש, ובאומר אני כמוך הוא מתפיש בקדושת גופו של נזיר וזה קיים אף לאחר כד"ד ושפיר יכול להתפיש בו. וכמו שכתב המהרי"ט בראשונות, סי' נ"ג: כך נ"ל בירורן של דברים נדר חל על החפץ ואין לו שום שייכות על האדם הנודר, ושבועה הוא איסור גברא שאסר נפשו מן חפצא אבל אין גופו של אדם נתפס בה כו' אין האיסור חל על גופו של האדם, ונזיר הוא עצמו נתפס בנדר ונתקדש גופו דומיא דכהן כו' ואם אמר הריני נזיר מהני משום דנתפסה קדושה בגופו הלכך אם אדם אחר התפיש בו ואמר ואני כמוך הרי הוא נזיר. עכ"ל. א"כ כ"ז הוא בנזיר שגופו נעשה קדוש וחל עליו קדושה כקדושת כהן, ומקבל תואר נזיר, שפיר מתפיש בגופו אף לאחר כד"ד, אבל בנדר שהוא איסור חפצא, והאיסור חל על החפץ ואין לו שום שייכות על האדם הנודר, ולא חל על גוף האדם שום דין, א"כ אינו יכול להתפיש בגוף האדם כיון דהאיסור לא חל בגופו אלא בהחפץ, ובוה אף אם אומר אני כמותך לא הוי ההתפסה

מגופו של נודר אלא מהדיבור של הנדר כמו באומר ואני לחוד. ואף שאמר לשון המורה על התפסה מהגוף, כיון שבנדרים לא שייך התפסה מהגוף אנו אומרים שכוון להתפיס מהדיבור. לפיכך הצריך הרמב"ם בנדר שיהיה תוכד"ד אף באומר ואני כמותך, דמאחר שבנדר אף באומר ואני כמותך ההתפסה היא מהדיבור, לאחר כד"ד כבר כלה הדיבור ואין במה להתפיס. ולא דמי לפת שהתפיס בבשר, ששם התפיס בגוף הבשר, ולפיכך כתב הרמב"ם דמהני אפילו אחר כמה ימים. וחילק שם הרמב"ם, בב' הלכות ג' וד', ב' אופני ההתפסה. בה"ג כתב: כיצד המתפיס בנדרים חייב שמע חבירו שנדר ואמר ואני כמותך

(7) וראיתי בספר אור שמח שנחית בחילוק זה בין נזיר לנדר אף לפי טעם החילוק בין ואני לואני כמותך משום משמעות הלשון, וכמו שכתב הר"ן בשבועות, וכתב: דענין נזירות הוא חלות קדושה על גוף האדם כו' וגופיה קדש לכן כי אמר אני כמותך דהוי דיבור שלם דיחול עליו קדושת נזיר כמו על הנודר בנזיר, אבל נדר הלא חלה קדושה על החפץ כו' אבל לא נעשה שנוי וקדושה יתירה על גוף האדם לכן בעי' שיהא תכ"ד דאל"כ לא משמע מאני כמותך מובן שלם שיהא על הנדר דהוי רק איסורא וקדושה דחפצא, ועיין בר"ן שבועות בשמועה דמתפיס בשבועה. ומכיון דלא חילק כדברינו בין גוף אופן ההתפסה של ואני לואני כמותך אין התירוץ שלו מספיק. דכיון דכל עיקר הטעם הוא משום משמעות הלשון א"כ יש לדון דבואני כמותך שהוא דיבור שלם, כמש"כ וכמו שהבאנו זה בהערה ד' בשם ה"י רעק"א, גם בנדרים אף לאחר כד"ד שפיר משמע שמתפיס בהחפצא נודר כמו שמשמע באומר אני כמותך תוכד"ד, ולא דמי לשבועה שביאר הר"ן בשבועות דעת הר"י דלא מהני התפסה אף באומר אני כמוך, וז"ל: שאף התפסה דגברא אגברא אין לה ענין שהאומר זה כזה אין לו ענין אלא בדבר שתואר חל עליו כגון קדושה או איסור אבל הנשבע שלא לאכול דבר פלוני אין שם תואר חל עליו כדי שיוכל חבירו להתפיס בו ולומר אני כמוך. ואל דברי הר"ן אלו רמז האו"ש לעיין, אך לא דמי דשם בשבועה אין ממה להתפיס, לא מהחפצא, משום דהשבועה לא חלה על החפץ. ולא מהגברא, משום שאין שם תואר חל עליו. ושם להרי"ף לא מהני אני כמוך כלל אף בתוכד"ד. אבל בנדר דתוכד"ד מהני אני כמותך אף דליכא על הנודר איסור וקדושה, ואנו אומרים שכוון להתפיס בהחפצא, א"כ גם לאחר כד"ד כיון שהוי דיבור שלם שפיר משמע מדבריו שהוא מתפיס בהחפצא כמו שמשמע תוכד"ד, ולמה לא יועיל, וכמו שהקשה המל"מ, אבל לפי דברינו דבנדרים שלא חל על גוף האדם שום דין אף אם אומר אני כמותך הוי ההתפסה מהדיבור של הנדר, אתי שפיר מה דלא מהני לאחר כד"ד, משום שאז כבר כלה הדיבור ואין במה להתפיס, וכמ"ש בפנים.

עוד כתב שם באו"ש: וחתני שיחי העיר מתוספתא דדמאי פ"ח ראה אחד שהפריש תו"מ ואמר הריני כמה שאמר זה דבריו קיימין ר' יוסי אומר בסמוך תוך כ"ד [כנוסחת הגר"א] יעו"ש. ולענ"ד אין זה ענין לכאן, דשם בתרומה הלא לאו מדין התפסה הוא, דלא ניתן דין התפסה אלא בהקדש ונדר, ורק ע"י אמירתו הריני כמה שאמר זה הוי כהפריש בעצמו ואמר הרי זה תרומה, וכיון שצריך להמשיך עליו דיבורו שיהא כאומר בעצמו זה לא מהני אלא תוכד"ד. ועי' בר"ן שבועות שם שכתב על הא דהריני נזיר ושמע חברו ואמר ואני: וכ"ת כיון דמתוך כדי דיבור מיתוקמא מנא לן משום דמתפיס הוא דילמא טעמא דכולן נזירים משום דכל חד מינייהו אמר ואני נזיר לאו מילתא היא דקתני סיפא הותר הראשון הותרו כולן ואילו ואני נזיר קאמר אמאי הותרו כולן. וכ"כ הרמב"ן בהלכותיו רפ"ב דנדרים. והתם בתרומה כיון שהוא בתוכד"ד הוי באמת כמו שרצה הר"ן לומר בנזיר באומר ואני תוכד"ד, לא משום התפסה אלא משום דהוי כמי שאמר בעצמו הרי זה תרומה, וזה לא שייך לאחר כד"ד. אבל בנדר שפיר יש מקום לומר שיחול גם לאחר כד"ד באומר ואני כמותך שהוא דיבור שלם, כיון שגם בתוכד"ד מדין התפסה הוא, זה שייך גם לאחר כד"ד, כמו שמועיל בנזיר גם לאחר כד"ד כשאומר ואני כמותך.

בתוך כדי דבור הרי זה אסור במה שנאסר בו חבירו. בהלכה זו העמיד ההתפסה מסוג הב', כשמתפס בהדיבור, דהלא מגוף הנודר לא שייך בנדרים התפסה, וזה לא מהני אלא בתוך כד"ד. ובה"ד כתב: וכן האומר הבשר הזה עלי אסור וחזר ואמר אפילו אחר כמה ימים והפת הזאת כבשר הזה הרי הפת נתפשה ונאסרה. בהלכה זו העמיד ההתפסה מסוג הא', שמתפס בגוף דבר הנודר, וזה מהני אפילו אחר כמה ימים, וכמ"ש.

לפי"ז תתישב קושית המל"מ על דברי הרמב"ם, פ"ו מה' ערכין וחרמין ה' ל"ד, שהתפסה מועלת אף בטעות, מדברי הרמב"ם, פ"ד מה' נדרים ה' י', שמועלת שאלה על הבשר שהתפס בהפת, היכי שייך שאלה גבי בשר כיון דאיסור הבשר חל אפילו בטעות, ובמקום שטעות אינו מבטל אין נשאלין. אבל לפי המבואר בדברי הרמב"ם, שמה שהתפסה מועלת אף בטעות הוא משום דהוי סוף הקדש ולא חלות הקדש מתחלה, א"כ כ"ז הוא רק באופן ההתפסה מסוג הא' שמתפס בגוף הדבר ובא ע"י המשכת קדושה, כמו שמייירי שם באומר זו כזו, בזה דליכא חלות קדושה מחדש אין הטעות מבטל ולפיכך גם אין שאלה מועלת. אבל בפ"ד מנדרים מייירי הרמב"ם באופן ההתפסה מסוג הב', היינו שמתפס בהדיבור ולא באומר זה כזה, וכמו שמוכח מלשונו שם שכתב: וכן המתפס דברים הרבה בנדר כגון שנדר על הפת והתפס הבשר וכו'. ולא כתב שם שהפת והבשר לפניו ואומר זה כזה כמו שדקדק בלשונו בפ"ג מה' נדרים ה"ד: והפת הזאת כבשר הזה, וכן בפ"ו מה' ערכין וחרמין ה' ל"ד: התפס בה אחרת ואמר זו כזו. משום דכאן לא מייירי שהפת והבשר מונחים לפניו ואמר זה כזה אלא שאסר עליו פת והתפס בו בשר⁸, והוי כאן התפסה בדיבור הנדר ולא בגוף דבר הנודר, ובזה לא הוי כסוף הקדש הבא ע"י המשכה אלא הוא איסור שחל מתחלה ע"י ההתפסה בדיבור הנדר, והוא חלות שחל מחדש, ובזה טעות יבטל חלות הנדר, וכיון שיש דין טעות לבטל הנדר שפיר מועיל בזה גם שאלה.

והנה בנויר יג, א איתא: בעא מיניה בן רחומי מאביי הריני נוזר לכשיהא לי בן ושמע חבירו ואמר ועלי — על הגליון ס"א ואני — מהו, אדיבוריה משמע או אגופיה משמע, את"ל אגופיה משמע אמר הריני נוזר לכשיהא לי בן — על הגליון ס"א לך — ושמע חבירו ואמר ואני מהו אנפשיה קאמר או דילמא ה"ק רחמינא לך כוותיק, את"ל כל באנפיה כסיפא ליה מילתא

(8) ויש עוד לדקדק בדברי הרמב"ם מהיפך הסדר כאן לעומת הסדר בפ"ג. דשם סדר הדוגמא בדבריו הוא שתחלה נאסר הבשר והפת נתפסה בו, וכאן בפ"ד סדר הדוגמא היא באופן מהופך שהפת נאסרה תחלה והבשר נתפס בו, והלא דבר הוא. ואולי רמוז לנו הרמב"ם בהיפוך הסדר שלא הרי כאן כהרי שם כי שם מדובר בהתפסה מגוף הדבר וכאן בהתפסה מהשם.

אמר הריני נזיר לכשיהא לפלוני בן ושמע חברו ואמר ואני מהו מי אמרינן שלא בפניו אנפשיה קאמר או דילמא הכי קאמר ליה רחימנא ליה כוותיך, תיבעי. ועי"ש ברש"י ותוס' איך שגרסו ופירשו הבעיות. והרמב"ם, ה' נזירות פ"ב ה"ה, כתב: האומר הריני נזיר כשיהיה לי בן וחברו אמר ואני הרי חברו נזיר מיד. ה"ו, האומר לחברו הריני נזיר כשיהיה לך בן ושמע חברו ואמר ואני אין זה נזיר שלא נתכוון זה האחרון אלא לומר שאני אוהב שיהיה לך בן כמו זה שהרי הוא בוש ממנו. ה"ז, האומר הריני נזיר כשיהיה לפלוני בן ושמע חברו ואמר ואני ה"ז ספק שמא לא נתכוון אלא להיות נזיר כמותו או לומר שאני אוהב אותו כמותך וספק נזירות להקל. ובראב"ד שם השיג על הלכה ה': א"א תמה אני מאין הוציא זה כי מלשון הגמרא או כשיהיה לו בן למתפיס או כשיהיה לו בן לנודר הראשון אבל נזירות מיד ליכא למתפיס. ומרן הכ"מ, שם בה"ה, הביא גירסת הספרים בסוגית הגמ' וכתב: ורבינו נראה שלא היה גורס כן אלא הכי גריס בבבא דרישא ואמר ואני במקום ואמר ועלי — והוא כהס"א — ובבבא שניה במקום לכשיהיה לי בן גורס לכשיהיה לך בן — והוא ג"כ כהס"א — וכך היא גירסת הראב"ד אלא שמפרש בענין אחר ככתוב בהשגותיו כו' א"א מאין הוציא זה כו' ורבינו נראה שמפרש הריני נזיר כשיהיה לי בן ושמע חברו ואמר ואני אדיבוריה כלומר על מה שאמר כשיהיה לי בן ואינו נזיר עד שהיה לו בן או אגופיה משמע כלומר לא קאי אכל דיבוריה אלא אגוף ועיקר דיבורו, דהיינו לאמירתו הריני נזיר בלבד וא"כ הרי הוא נזיר מיד כו'. ועי"ש איך שממשיך לפרש לדעת הרמב"ם ב' הבעיות האחרונות, והשייך לעניננו כאן היא שיטת הרמב"ם ופירושו בדין הבעיא הראשונה. לדברי הכ"מ לשיטת הרמב"ם הפירוש אגופיה הוא לא על גוף האדם אלא על גוף הדיבור והוא דחוק מאד. ולפי מה שנתבאר בדברינו נראה לפרש פירוש אחר לשיטת הרמב"ם. דלכאורא יש להבין גוף הדין שפסק הרמב"ם בה"ה, שחבירו נזיר מיד, מאחר שהנודר עדיין אינו נזיר עד שיהיה לו בן איך חלה נזירות על המתפיס קודם שתחול נזירות על הנודר, הרי קודם שהנודר נעשה נזיר עדיין אין נזירות ממה להתפיס. ולפי המבואר בדברינו ניחא, דכאן באומר ואני הלא הוי ההתפסה מהדיבור לא מגוף הנזיר, וכמ"ש שכך הוא אופן ההתפסה של האומר ואני, ושפיר חלה נזירות על המתפיס מיד מהדיבור של הנודר שכבר ישנו אף קודם שחלה נזירות על הנודר. ולפי"ז נוכל להעמיס ביאור שיטה זו של הרמב"ם בפירוש דברי הגמ' בבעיא הראשונה ויעלה הפירוש כמין חומר: אדיבוריה משמע. כלומר שהיתה ההתפסה בהדיבור, וא"כ הוי נזיר מיד דהדיבור כבר ישנו, או אגופיה משמע. כלומר, שההתפסה היא בגוף הנזיר, וא"כ כיון שההתפסה היא בגוף הנזיר לא יהיה המתפיס נזיר עד שתחול הנזירות על גופו של הנודר דהיינו לאחר

לידת הבן. וצריך לומר דגירסתו של הרמב"ם לא היתה כגירסת הספרים, את"ל אגופיה משמע, אלא היתה את"ל אדיבוריה משמע, ופסק כאת"ל, ומזה הוציא הדין דהוי נזיר מיד משום שהתפיס בהדיבור⁹). והסמך דין זה למה שסיים שם בה"ד: וכן אם שמע ואמר ואני בתוך כדי דיבור כו', שהוא דין התפסה בהדיבור וכמ"ש, וגם כאן בדין זה הוא נזיר מיד משום דאדיבוריה משמע והתפיס בהדיבור.

ג

והנה בעית רמי בר חמא אי בעיקרו קא מתפיס או בהיתרא קא מתפיס מובאה גם במס' נזיר. וז"ל הגמ' שם כב, א: ת"ש דתניא בהדיא האשה שנדרה בנזיר ושמעה חבירתה ואמרה ואני ובא בעלה של הראשונה והפר לה היא מותרת וחבירתה אסורה, שמע מינה בעל מיגז גייה, רבי שמעון אומר אם אמרה לה הריני כמותך שתיהן מותרות. וכבר הבאנו וביארנו דברי זו הגמ' בפ' הקודם. וע"ז אמור שם: מר זוטרא בריה דרב מרי אמר האי היינו דרמי בר חמא הרי עלי כבשר זבח שלמים מהו כי מתפיס איניש בעיקרא מתפיס או דלמא בצננא מתפיס. ובתוס' שם ד"ה מר זוטרא כתבו: אך קשה דמי דמי דודאי גבי אשה אמרי' דדעתה אמעיקרא משום דבשעת איסור חבירתה נדרה ואמרה ואני אבל דרמי בר חמא הנודר נודר בשעת היתר אחר זריקת דמים ואמאי נימא דדעתיה אמעיקרא, וצ"ל דסוגיא דהכא ס"ל דבעיא דרמי בר חמא נמי מיירי בכה"ג דקאמר הרי ככר זה כבשר זבח שלמים קודם זריקה ובהכי פליגי סוגיא דידן אסוגיא דנדרים התם דקאמר הרי עלי כבשר זבחי שלמים לאחר זריקת דמים (הגהה) דאיכא למימר דלאחר זריקת דמים דהתם

(9) וכבר כתב בקרן אורה שם דלשיטת הרמב"ם בפ"י הבעיות האחרונות אינה מוכרחת הגירסא ואת"ל אגופיה משמע ואף אם היה אומר את"ל אדיבוריה משמע הוי מצי למיבעי אינך בעיא דלא הוי נזיר כלל. ומעתה נוכל לומר דבאמת כך היתה גירסתו, את"ל אדיבוריה משמע. וע"י במאירי שכתב דרבו המגיהים בסוגיא זו. גם נוכל לומר דגירסתו של הרמב"ם היתה ג"כ כגירסת הספרים, את"ל אגופיה משמע, אלא דבמקום שהבעיא השניה אינה דוקא על אותו הצד של האת"ל בזה לא פסק הרמב"ם כאת"ל, וכאן לפירושו בהבעיא השניה אינה על צד האת"ל וכמש"כ הקרן אורה, ושפיר פסק דאדיבוריה משמע אף אם היתה גירסתו כג"י הספרים את"ל אגופיה משמע. גם יש לומר דכיון דקי"ל כשאומר ואני לא הוי נזיר אלא באומר זה תוכד"ד והוא משום דההתפסה היא מהדיבור וכמ"ש, א"כ גפשוט מזה הבעיא הראשונה דאדיבוריה משמע, ומשום כן פסק בזה כהפשיטות ממה דקי"ל דאני בעי תוכד"ד ולא כבעית בן רחומי, אף דמבעי ליה ואמר את"ל אגופי משמע. אלא דזה דחוק, דנראה דגם בן רחומי לא מבעי ליה נגד מה דקי"ל בכ"מ, ומפורש בתוספתא נזיר פ"ג, דלא מהני באומר ואני אלא תוכד"ד, ונתבאר דהוא משום שמתפיס מהדיבור. ולא מבעי ליה אלא באופן זה שהראשון תלה נזירותו בלידת הבן, ובזה מבעי ליה אם השומע בא להתפיס נזירות בשביל רצון עצמו, ואז באומר ואני ההתפסה היא מהדיבור, או בשביל לידת הבן של פלוני והנזירות היא אז אחר לידת הבן, ובזה ההתפסה תהיה מגופו שתהיה תלה את"כ כנזירות הנודר, כיון שכל קבלת נזירותו הוא בשבילו ההתפסה היא מגופו של הנודר, וא"כ א"א להשוות כאן לכל מקום באומר ואני.

בגמרא אינה מלישנא דרמי בר חמא דרמי בר חמא לא אמר יותר אלא הרי עלי כבשר זבחי שלמים מהו וע"ז מפרש הש"ס לאחר זריקה שמתפיס אחר זריקה ויכול להיות דלפני זריקה שאלה וכן סובר סוגיא דהכא. ובפ"י הרא"ש שם כתב: פ"י ר"ת דרב זוטרא בא ליישב דלא תקשי הנך ברייתות תרתי אהדדי ומתוך כך תפשוט בעיא דרמי בר חמא וס"ל לרב זוטרא דכולהו תנאי סברי בעל מיעקר עקר כו', וא"ת היכא בעי למיפשט מהכא בעי דרמי בר חמא דהויא לאחר זריקה כדמוכח סוגיא דהתם הלכך שייך למימר בה בדהשתא קא מתפיס אבל הכא אמר ואני קודם שהפר לה בעלה הלכך מסתבר למימר בעיקרו קא מתפיס וי"ל כיון דמיעקר עקר איגלאי מילתא דבשעה שאמר ואני היתה הראשונה מותרת והו"ל כמתפיס בבשר זבחי שלמים לאחר זריקה. ובסוף דבריו הביא פ"י הר"מ המובא בתוס' שחולק על ר"ת, וז"ל: והיה קשה להר"מ ע"ד פירוש כו' והיה מפרש דודאי מהך ברייתא פשטי' דמיגז גיין ופליגא אברייתא דלעיל זה"ק מר זוטרא תפשוט מהכא בעיא דרמי בר חמא כו' וס"ל דבעיא דרמי בר חמא הוי במתפיס לפני זריקה ואח"כ נזרק הדם¹⁰) מיהו קשה דבגדרים משמע דלאחר זריקה מיירי דהא אמר שם בהדיא לאחר זריקה מהו וכל סוגיא דהתם מוכחא דלאחר זריקה מיירי ומיהו י"ל דאין זה מדברי רמי בר חמא דאיהו בסתם קא בעי אלא סוגיא דהתם ס"ל דלאחר זריקה קא בעי ולכך כתבו בעיא דרמי בר חמא לאחר זריקה מהו וסוגיא דהכא סברה דלפני זריקה קא בעי. והר"ן בשבועות ר"פ שבועות שתיים בתרא כתב: והרמב"ם ז"ל פסק בפרק ראשון מהל' נדרים דבעיקרו קא מתפיס ואע"ג דבעין התם לא איפשיטא נ"ל שהכרעת הרב היתה משום דבסוגיא דהתם אתו רבינא ורבא למיפשט דבעיקרו קא מתפיס וכיון דבתראי ניגהו סמכינן עליהון ואע"ג דדחי תלמודא דהתם הנהו שמעתא דידהו לא דחינן מאי דפשיטא להו בהני דחיאתה, ועוד דבפרק רביעי דנזיר איבעיא לן בעל מיעקר עקר או מיגז גיין כו' ומייתינן עליה בגמרא (דף כב.) ת"ש מדתניא בהדיא האשה שנדרה בנזיר ושמעה חברתה ואמרה ואני ובא בעלה של ראשונה והפר לה היא מותרת וחברתה אסורה כלומר דאלמא מיגז גיין ואמרינן עלה מר זוטרא בריה דרב מרי אמר לאו היינו דבעי רמי בר חמא כו' כלומר ותפשוט מהכא דבעיקרא דאסורא מתפיס דאם איתא דזה כזה ממש קאמר כי אשתרא קמייתא הו"ל לבתרייתא לאשתרויי דאמר ר"ש התם אם אמרה חברתה הריני כמותך שתיהן מותרות דאע"ג דאין נזירות פחות משלשים יום הכי קאמרה כשתהא מותרת אף אני אהא מותרת ויבטל הנזירות למפרע מעלי.

10) דלהר"מ שחולק על ר"ת, שאמר דמר זוטרא סובר שגם הברייתא זו סוברת בעל מיעקר עקר, תו א"א ליישב כמו שיישב לדעת ר"ת דכאן הו"ל כמתפיס בבשר זבחי שלמים לאחר זריקה משום דאיגלאי מילתא דבשעה שאמרה ואני היתה הראשונה מותרת.

אי משום דלא אפשר בלאו הכי, אי נמי כמותך שאני, ומעיקרא דחינן ליה התם בגמרא ובתר הכי אמרינן איכא דאמרי היינו דרמי בר חמא כו' וצריכין לומר עוד דאע"ג דהתם בנדריים מדכרינן בבעיא דרמי בר חמא לאחר זריקת דמים לרבנותא אמרינן הכי לומר דאי בעיקרו מתפיס אפי' היכא דמתפיס בשר שלמים לאחר זריקת דמים מיתסר אבל אה"נ דמספקא ליה לרמי בר חמא אי אתפיס בשר זבחי שלמים קודם זריקת דמים אי משתרי ההוא כאלו אתפיס ביה לאחר זריקת דמים של שלמים דעיקר ספיקיה בהא תליא אי מאן דאמר זה כזה בעיקרו בלבד קא מתפיס ולא שרצה להשוותם שיהיה השני ניתר לאחר התירו של הראשון אלא ה"ל כאומר בשלמים או דלמא להשוותם נתכוון ולומר זה כזה, והלכך מיפשטא שפיר בעיא מאשה שנדרה בנוזיר ואתפיסה בחברתה קודם שהפר בעלה של ראשונה דאמרינן דאפי' בתר הפרה חברתה אסורה, ועוד דהתם בגמרא מעיקרא הוא דמדכרינן הרי עלי כבשר זבחי שלמים לאחר זריקת דמים מהו אבל בתר הכי לא מדכרינן ליה אלא אמרינן כגון דמחית זבחי שלמים קמיה ומחית דהיתרא גביה ולפיכך אפשר דמאי דאמרינן מעיקרא לאחר זריקת דמים מהו היינו אף לומר מהו דינו של שני לאחר זריקת דמים של ראשון דאמרינן אי בהתירא מתפיס היינו לומר דבהיתירא נמי מתפיס, או שמא תפשו זה הלשון לאשמועינן דאפילו היכא דמחית זבחי שלמים קמיה לאחר זריקת דמים אע"ג דליכא לאתפוסי אלא בהיתרא מספקא לן אי בעיקרו מתפיס, ומ"מ כיון דהתם במסכת גזיר מסקינן דהיינו דרמי בר חמא אית לן למיפשט מינה בעיא דקושטא דמלתא דבעיקרו מתפיס.

מתוך סוגיא זו דמסכת גזיר אנו למדים ביאור חדש בבעית רמי בר חמא. לפי הסוגיא דנדריים היה נראה דהשאלה היא על זמן ההתפסה אם הוא מתפיס בזמן הראשון או האחרון, דהאיסור היה לו שני זמנים אחד של איסור ואחד של היתר, בזמן הראשון היה אסור ובזמן האחרון מותר, ובעי רמב"ח אי בהיתרא קא מתפיס, כלומר שהנודר דעתו להתפיס בזמן האחרון שעומד עכשיו שהותר כבר האיסור. או בעיקרו קא מתפיס, כלומר בזמן הראשון שהיה עדיין אסור. ומהתוס' והרא"ש נראה שמפרשים כן גם הסוגיא דנזיר, אבל ממה שביאר הר"ן הסוגיא דנזיר אנו למדים דבעית רמב"ח היא לא רק שאלה בזמן ההתפסה אלא באופן ההתפסה. דאם השאלה היא רק על זמן ההתפסה למה נאמר שדעתו להתפיס בצננא בזמן ההיתר מאחר שעומד בזמן האסור, דהלא בסוגיא דנזיר מבואר שהבעיא היא כשמתפיס בזמן האיסור, ויותר מסתבר לומר שמתפיס בעיקרו בזמן שעומד בו, וכמו שהקשה בפ"י הרא"ש, ותי' ר"ת לא שייך אלא לדידיה. (עי' בהערה י').) ובע"כ דהשאלה היא כאן על אותו הזמן עצמו שעומד בו איזה אופן התפסה הוא עושה. דכשמתפיס בדבר שעומד להיות מותר כמו בשלמים שידוע שיותר ע"י זריקת דמים, או בנזירות ע"י

הפרת הבעל, וכמש"כ התוס' שם: שחברתה יודעת שזאת האשה יכולה לבא לידי היתר, הוא יכול לעשות ב' אופני התפסה. אם הוא עושה זה כזה ממש כשהותר איסור הראשון שמתפיסין בו הותר גם האיסור המותפס ממנו לאחר היתרו, וכמו שאמר ר"ש אם אמרה חברתה הריני כמותך שתיהן מותרות, וכמ"ש בפ' הקודם. ואם לא רצה להשוותם ממש שיהיה השני נותר אחר היתרו של הראשון, כגון בנדר כשאומר בשלמים ובגזיר כשאומר ואני לחוד ולא אמר כמותך, אין איסור המותפס נותר בהיתר של איסור הראשון שמתפיסין ממנו. והטעם בזה הוא כפי מה שנתבאר בדברינו שיש ב' אופני התפסה מגוף דבר הנדור, ומהשם, ואם הוא אומר זה כזה ההתפסה היא מגוף הדבר דרך המשכה, וכשפסק האיסור מהדבר שהאיסור נמשך ממנו הותר גם איסור המותפס, אבל כשאומר בשלמים או ואני ההתפסה היא מהשם והדיבור ואסור אפי' אחר שהותר האיסור הראשון. וא"כ כאן שעומד הדבר להיות נותר ע"י זריקה או הפרה ויודע שאם יתפיס בגוף הדבר וישווה אותם גם איסור השני יותר בהיתרו של ראשון, מבעי ליה לרמב"ח איזה אופן התפסה הוא מכיון לעשות, האם נאמר אף שאמר זה כזה בעיקרו קא מתפיס, כלומר שעשה ההתפסה בשם כדי שלא יותר איסור האחרון בהיתרו של הראשון, דאז כיון שהתפסה היא בשם ואינה דרך המשכה אין האיסור השני נותר בהיתרו של ראשון. או דילמא בצונא מתפיס, כלומר דאזלינן בתר דיבורו וכיון שאמר זה כזה עשה ההתפסה מגוף הדבר, ואיסור השני יהיה נותר בסוף כשיותר איסור הראשון. וזהו מה שכתב הר"ן: דעיקר ספיקיה בהא תליא אי מאן דאמר זה כזה בעיקרו בלבד קא מתפיס ולא שרצה להשוותם שיהיה השני נותר לאחר התירו של ראשון אלא ה"ל כאומר בשלמים או דלמא להשוותם נתכוון ולומר זה כזה, וכפי מש"כ הר"ן אין הסוגיות דנדרים ונזיר חלוקות, כמו דס"ל התוס' והרא"ש, אלא גם הסוגיא דנדרים סוברת כהסוגיא דנזיר. וגם בהבעיא שם אפשר לפרש כמו כאן שהשאלה היא לא על זמן ההתפסה אלא על אופן ההתפסה מאלו ב' ההתפסות. דבמחית בשר זבחי שלמים לאחר זריקה ומחית דהיתרא גביה ואמר זה כזה הלא עשה אופן ההתפסה מגוף הקדושה אבל כיון שהם לאחר זריקת דמים וכבר אזדא לה הקדושה לא שייך בו תו אופן זו ההתפסה מגוף הקדושה שהיא דרך המשכת קדושה, וכדי שיתקיימו דבריו עלינו לומר שאף שאמר זה כזה דעתו להתפיס מהשם שלמים לא מגוף הקדושה, ומבעי ליה לרמב"ח מאי בעיקרו קא מתפיס, כלומר אף שאמר הלשון התפסה מגוף הקדושה בכ"ז כיון שהוא לאחר זריקת דמים ולא שייכא ביה זו התפסה נקיים דבריו ונאמר שכונתו להתפיס בעיקרו פירוש בהשם שלמים, או בדהשתא קמתפיס, כלומר כיון שלשונו מורה על אופן ההתפסה מגוף הקדושה לא נאמר שכיון להתפיס בהשם שלמים אלא בדהשתא קמתפיס, פירוש שעשה

התפסה מגוף הקדושה, וכיון שהוא לאחר זריקת דמים וכבר הותרה ואזלא לה הקדושה לא תועיל התפסתו.

והנה בסוגיא דנזיר שם מקשה בגמ' על דברי מר זוטרא בריה דרב מרי, שאמר האי היינו דרמי בר חמא: מי דמי התם כיון דאמר הרי עלי כבשר זבח שלמים אע"ג דלאחר שנזרק דמו מצי אכיל ליה בחוץ מיקדש קדיש אבל הכא אי ס"ד בצננא קא מתפיס הא הפר לה בעלה, איכא דאמרי היינו דרמי בר חמא ודאי. ודברי הגמ' צריכים ביאור במה נחלקו ב' הלשונות. ונראה שב' הלשונות נחלקו בכונת בעית רמי בר חמא. לשון הראשון סובר שהשאלה היא על זמן ההתפסה, אם הוא מתפיס בעיקרא, פי' בזמן הראשון האסור, או בצננא, פי' בזמן האחרון המותר, כפי' התוס' והרא"ש, ובצננא קא מתפיס פירושו שמתפיס בזמן המותר, ולפיכך פריך מי דמי כו' הכא אי ס"ד בצננא קא מתפיס הא הפר לה בעלה, ולא שייך להתפיס בזמן ההוא. אבל האיכא דאמרי סברי שהשאלה היא על אופן ההתפסה, אם הוא מתפיס בעיקרא, פי' בהשם, ולא יותר נדר האחרון בהיתרו של הראשון, או בצננא, פי' בגוף דבר הנדור, ונדר השני יותר בהיתרו של הראשון, כפי' הר"ן. וללשון זה בצננא קא מתפיס אין פירושו שהוא מתפיס בזמן המותר, אלא שלעולם הוא מתפיס בזמן האסור אלא כיון שמתפיס בגוף דבר הנדור או הדין הוא כבצננא, דבזמן היתרו של הנדר הראשון נותר גם הנדר האחרון. וא"כ תו לא שייך להקשות הכא אי ס"ד בצננא קא מתפיס הא הפר לה בעלה, כיון שהוא אינו מתפיס בזמן המותר אלא שהוא ממילא כבזמן המותר, ואין לחלק מהא דרמב"ת, ושפיר מסיק דהיינו דרמי בר חמא ודאי. והר"ן בשבועות שהביא דברי הגמ' אלו כמקור לפסקו של הרמב"ם דבעיקרו קא מתפיס, וסובר שהמסקנא היא כמר זוטרא בריה דרב מרי והאיכא דאמרי, פי' שם כונת הבעיא לפי סוגיא זו כדעת מר זוטרא בריה דרב מרי והאיכא דאמרי.

ד

והנה בנדירים עה, א תנן: האומר לאשתו כל הנדרים שתדורי מכאן עד שאבא ממקום פלוני כו' הרי הן מופרין ר' אליעזר אמר מופר. ובגמ' שם: איבעיא להו לר"א מיחל חלין ובטלין או דלמא לא חלין כלל למאי נפקא מינה כגון דאתפיס אחרינא בהדין נדרא אי אמרת חלין הויא תפיסותא אי אמרת לא חלין לא איכא מששא. וכתב בפ"י הרא"ש: דאתפיס אחרינא בהדין נדרא, כגון שאמרה הריני נזירה ושמע אחד ואמר ואני בתוך כדי דבור ונהי דבטליה לאלתר היינו בכדי שיוכל הבעל לומר מופר ליכי ובתוך זה אמר ואני, א"נ כגון דאמר והריני בעיקרא ואי חל הנדר הוי נזיר אע"פ דנתבטל לאלתר ואע"ג דמיבעיא ליה לרמי בר חמא בפ"ק (דף יא:) גבי בשר שלמים

אחר זריקה אי כדמעיקרא קמתפיס אי כדהשתא ה"מ בסתם אבל אם פי' כדמעיקרא פשיטא דחייל. והר"ן שם בד"ה דאתפיס, כתב: ומקשו הכא ואפי' תימא חיילין ובטלין היכי מצי מתפיס מאי שנא ממאי דבעיא לן בריש מכילתין (דף יא:) היכא דמנח בשר שלמים לאחר זריקת דמים קמיה והתפיס ביה בשר אחר ואמר זה כזה דאיבעיא לן אי בדמעיקרא קמתפיס ואסור או בדהיתרא דהשתא קמתפיס ושרי ומסקנא דבהיתרא קמתפיס, איכא למימר דלא דמי דשאני התם דאמר זה כזה ומש"ה אמר דכמו שהוא זה עכשיו קאמר אבל הכא שזו אומרת הריני נזירה והאי מתפיס בה ואמר ואני משמע ודאי דבנזירות דקאמרה קמתפיס והכי מוכחא סוגיין דנזירות שנכתוב בסמוך בס"ד. והסוגיא שכתב בסמוך היא סוגית הגמ' דנזיר כא, ב: איבעיא להו בעל מיעקר עקר או מיגז גיז למאי נפקא מינה לאשה שגדרה בנזיר ושמעה חברתה ואמרה ואני ושמע בעלה של ראשונה והפר לה אי אמרת מיעקר עקר ההיא נמי אשתריא ואי אמרת מיגז גיז ההיא אשתריא וחברתה אסורה. ומוכיח מזה הר"ן דאם נאמר שגם באומר ואני שייך לומר בדהיתרא קמתפיס אף אם מיגז גיז אמאי חברתה אסורה נימא דבהיתרא דלאחר הפרה מתפיסה. וצריך לומר דאף דהתם התפיסה בשעת איסור חברתה ובהבעיא דרמי בר חמא בנדריים שממנה הקשה הר"ן התפיס בשעת היתר אחר זריקת דמים, הולך הר"ן בזה לשיטתו דהסוגיא דנדריים סוברת כהסוגיא דנזיר שהבאנו לעיל דגם במתפיס בשעת האיסור מבעי ליה לרמב"ח, ושפיר מייתי דאיה מזה שחברתה אסורה דבאומר ואני לא שייך לומר בהיתרא קמתפיס. ודברי הר"ן מתבארים היטב לפי מה שביארנו לשיטתו בעית רמב"ח דהשאלה היא אם מתפיס מגוף הקדושה או מהשם. וא"כ באומר זה כזה שהיא התפסה מגוף הקדושה שייך למיבעי אם נאמר בזה לקיים דבריו שכוון אופן ההתפסה מהשם, או כיון שלשון ההתפסה שעשה מורה על ההתפסה מגוף הקדושה ניזל בתר דיבורו ונאמר שהתפיס בגוף הקדושה. אבל באומר ואני שגם לשונו מורה על התפסה מהדיבור, וכמו שנתבאר בדברינו שכן הוא אופן ההתפסה באומר ואני, לא שייך למיבעי. וזהו מש"כ הר"ן: דשאני התם דאמר זה כזה ומש"ה אמר דכמו שהוא זה עכשיו קאמר, פי' שהוא מתפיס בגוף הדבר, אבל הכא שזו אומרת הריני נזירה והאי מתפיס בה ואמר ואני משמע ודאי דבנזירות דקאמרה קמתפיס, פי' בדיבור הנזירות ולא בגופה. אמנם יש לתמוה שהר"ן שהוכיח מסוגית הגמ' דנזיר כא, ב דבאומר ואני לא שייך האיבעיא דרמב"ח, ובזה ודאי דבעיקרו קמתפיס פירש בעצמו בשבועות דברי הגמ' שם בנזיר כב, ב שהבאנו, הא דמר זוטרא בריה דרב מרי אמר האי היינו דרמי בר חמא שקאי על מה דמייתי הגמ' לפשוט הבעיא דבעל מיעקר עקר או מיגז גיז ממה דתניא האשה שגדרה בנזיר ושמעה חברתה ואמרה ואני ובא בעלה של ראשונה

והפר לה היא מותרת וחברתה אסורה שמע מינה בעל מיגו גיז. וכתב הר"ן שם בשבועות, וכבר הבאנו דבריו בפ' הקודם, : כלומר ותפשוט מהכא דבעיקרא דאיסורא מתפיס דאם איתא דזה כזה ממש קאמר כי אשתרא קמייתא הו"ל לבתרייתא לאשתרוי דאמר ר"ש התם אם אמרה חברתה הריני כמותך שתיהן מותרות. וא"כ הלא כאן מפורש בדברי הגמ' שגם באומר ואני שייך להאיבעי דרמב"ח, והר"ן בעצמו פירש כן דברי הגמ' וכן מפרשים שם שאר הראשונים. ונראה שלדברי הר"ן בנדרים בהכרח לפרש דברי זו הגמ' בנזיר שהפשיטות דמר זוטרא בריה דרב מרי היא מדברי ר"ש שאמר אם אמרה חברתה הריני כמותך שתיהן מותרות, משום דאמרינן שנתכונה להתפיס בגופה של הנזירה, וסובר ר"ש דמאחר שהתפסה זו היא דרך המשכה מקדושת הנזירות של הראשונה בעינן שכל העת יהיה קיים נזירות הראשונה שממנה נזירות השניה נמשכת, וכמו שנתבאר לעיל בדבריננו. על זה אמר מר זוטרא בריה דרב מרי האי היינו דרמי בר חמא. דהריני כמותך הוי כאומר זה כזה. דבשתיהן הלשון הוא להתפיס מגוף הדבר, ומוכיח מדברי ר"ש דבצנא קמתפיס, היינו בגוף הדבר, ולא בעיקרו. שאילו היינו אומרים בעיקרו קמתפיס היתה חברתה אסורה גם לאחר שהראשונה הותרה כמו באומרת ואני. ומדברי חכמים אין להוכיח ההיפוך דבעיקרו קמתפיס משום דהם מיירי באומרת ואני, וכמש"כ התוס' שם דת"ק מודה לר"ש בזה, ובאומר ואני לא מבעי לן, כדברי הר"ן בנדרים, דבזה בודאי בעיקרו קמתפיס. אמנם ב' הפירושים בדברי הגמ' תלוי איך שאנו סוברים להלכה אם בעיקרו קמתפיס או בדהיתרא קמתפיס. שהרי המסקנא בגמ' היא דהיינו דרמי בר חמא, וא"כ איך שאנו מפרשים הפשיטות כך היא המסקנא. ומעתה יש לומר שהר"ן בשבועות שפירש דברי הגמ' שהראיה היא מדברי חכמים באומרת ואני דבעיקרו קמתפיס הם רק אליבא דשיטת הרמב"ם שמביא שם מקור מדברי זו הגמ' לפסקו דבעיקרו קמתפיס, ולדידיה הוא שפירש כמו שפירשו שאר הראשונים שראית הגמ' היא מהרישא באומרת ואני דבעיקרו קמתפיס, משום דלשיטתם גם באומר ואני שייך להבעיא דרמב"ח, וכדעת פי' הרא"ש בנדרים עה, ב שהבאנו. וכך היא המסקנא¹¹). אבל הר"ן בעצמו בנדרים יג, א כתב: ולענין הלכה כ' הרמב"ן ז"ל בהלכותיו כו' נקטינן דבהיתרא קמתפיס. ומוכח מזה שהביא הר"ן דברי הרמב"ן להלכה שדעתו

(11) והרמב"ם, ה' נדרים פי"ג ה' ט"ו, השמיט להך דר"ש, וכתב המל"מ: בגמ' דף כ"ב אמרי' רש"א אם אמרה לה הריני כמותך שתיהן מותרות וכתבו התוס' דת"ק מודה לר"ש בזה ואין דעת רבי' כן. וא"כ אין להוכיח מהריני כמותך ההיפך דבהיתרא קא מתפיס משום דלדעת הרמב"ם אליבא דחכמים גם בהריני כמותך שלה מופר וזה שהתפיס עצמו חייב. אמנם להר"ן והרמב"ן וכפי מה שפירשנו לשיטתם בהכרח שדעתם היא כדעת התוס' דאל"כ אין לפשוט מדברי ר"ש מהריני כמותך דבהיתרא קא מתפיס דהלא יש לפשוט מדברי חכמים ההיפוך.

של הר"ן היא כהכרעת הרמב"ן דבהיתרא קמתפיס. וכ"כ מפורש שם עה. א בד"ה דאתפיס: ומסקנא דבהיתרא קמתפיס¹²). וא"כ שלא תהיה מסקנת הגמ' דנזיר, שהביא הר"ן בשבועות כמקור לדעת הרמב"ם נגד דעתם, בהכרח לשיטתם לפרש שהפשיטות היא להיפוך דבהיתרא קמתפיס, ולפרש כדברינו שהפשיטות היא מדברי ר"ש באמרה הריני כמותך ששתיהן מותרות, וא"כ הלא מהרישא באומרת ואני שהיא מותרת וחברתה אסורה יש לפשוט ההיפוך דבעיקרו קמתפיס, וכמו שפירשו הראשונים והר"ן בשבועות לדעת הרמב"ם, ובע"כ לומר כדברי הר"ן בנדרים עה, א דזה לא שייך להבעיא דרמב"ח. ושפיר אזיל בזה הר"ן בנדרים לשיטתו מדעת עצמו שפסק כהרמב"ן דהמסקנא הוא דבהיתרא קמתפיס.

וזה לשון הר"ן בסוגית הגמ' דנדרים יג, א: ולענין הלכה כ' הרמב"ן ז"ל בהלכות דגהי דבעיין הכא לא איפשיטא אי בעקרו קמתפיס או בהיתרא קא מתפיס מדמסקינן בפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חברו ואמר ואני דבסיפא מתפיס ולא בקמא בין לקולא בין לחומרא דהא משום דאמרינן בסיפא מתפיס קתני התם הותר האמצעי הימנו ולמעלה אסור הימנו ולמטה מותר ואי כולהו בקמא מתפיס אין ההיתר נמשך אלא לו לבדו כדמוכח התם אלמא בסיפא קמתפיס דהיינו בהיתרא והיינו דהתם גבי מתניתין דאיזהו איסור האמור בתורה דמייתי לה בהאי לישנא דהיינו שנדר מאותו היום ואילך דמשמע הא לאו הכי בהיתרא מתפיס. ובשבועות כ, א מייתי בגמרא הברייתא דאיזהו איסור ודברי שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום, וכלשון הזה הביא שם הרי"ף דברי שמואל, וכתב ע"ז הר"ן שם: פי' לשון ובא שכל אותן הימים שהם כיום שמת בו אביו נאסרו עליו שאם היו לו מאותן הימים מותרים בינתיים כי אמר הרי עלי שלא אוכל בשר כיום שמת בו אביו לא חייל נדרא כו' והכי מוכח פירושא דמילתא בסוף פירקא קמא דנדרים כו' ולענין הלכה הרב אלפסי ז"ל כתב כאן והוא שנדור ובא משמע דס"ל כו' דבהיתרא קא מתפיס דאע"ג דהתם לא איפשיטא כיון דבסוגין דהכא אמרי' ובא נקטינן לקולא. נמצא דנגד פסקו של הרמב"ם דבעיקרו קא מתפיס עומדות שתי הראיות מהא דנזיר כא, א לענין מי שאמר הריני נזיר ושמע חברו ואמר ואני דאמרינן דבסיפא קמתפיס דהיינו בהיתרא, ומהא דשבועות כ, א דמייתינן

(12) והוא דהר"ן בשבועות כתב, בדעת הרמב"ם שפסק דבעיקרו קא מתפיס: ואע"ג דבעיין התם לא איפשיטא נ"ל שהכרעת הרב היתה משום דבסוגיא דהתם אתו רבינא ורבא למיפשט דבעיקרו קא מתפיס וכיון דבתראי ניגהו סמכינן עליהון, ואע"ג דדחי תלמודא דהתם הנהו שמעתא דידהו לא דחינן מאי דפשיטא להו בהני דחיאחה. זהו כתב בדעת הרמב"ם שפוסק בעיקרו קא מתפיס, אבל הר"ן שפסק כהרמב"ן דבהיתרא קא מתפיס תפס דהני דחיאחה היא מסקנת סתמא דגמרא, וזהו שכתב כאן ומסקנא דבהיתרא קמתפיס.

דברי שמואל והוא שנדוד ובא הא לא"ה אמרינן דבהיתרא קמתפיס¹³). אמנם כפי מה שביארנו, עפ"י סוגית הגמ' דנזיר ודברי הר"ן בשבועות, הבעיא של בעיקרו קא מתפיס או בהיתרא קא מתפיס, שאלה זו לא שייכא אלא במקום שהחילוק בזמן יהיה חילוק גם באופן ההתפסה, מגוף הדבר או מהדיבור, ובוה אנו אומרים לשיטת הרמב"ם להלכה דבעיקרו היינו בהשם והדיבור קמתפיס. אבל במקום שבו הזמנים הם אופן אחד של התפסה והשאלה היא רק אם הוא מתפיס בזמן הקדום או בזמן המאוחר אין זה ענין לבעית רמב"ח, ושם יש לומר דגם להרמב"ם בסיפא קמתפיס היינו בזמן המאוחר. וא"כ סרו ב' הראיות של הרמב"ן שאמרינן בדהשתא קא מתפיס. דבהא דנזיר שהנזיר האחרון אמר ואני בין שיתפיס מהראשון בין שיתפיס מהאמצעי הוי אופן התפסה אחד מהדיבור, וכמ"ש מזה שבעינן שיתפיס דוקא תוכד"ד, והוי רק שאלה לענין הזמן אם מתפיס בזמן המוקדם או בזמן המאוחר בזה שפיר אמרינן דבסיפא קמתפיס, משום שהוא זמן המאוחר. וכן באומר שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אבא הלא אותו היום כבר חלף ועבר, ולא שייך שם אופן ההתפסה מגוף האיסור, ובע"כ שההתפסה היא מהדיבור של נדר שהיה באותו היום, וכן הימים המותרים שהיו בינתיים ג"כ כבר עברו, וב' ההתפסות בין באיסורא בין בהיתרא לא הוי מגוף הדבר, א"כ לא שייך כאן לומר בעיקרו קא מתפיס דב' ההתפסות הוי בעיקרו, היינו בהדיבור, רק השאלה היא איזה בעיקרו אם המותר או האסור, וכיון שהיא רק שאלה בזמן אם מתפיס בזמן המוקדם או המאוחר אנו אומרים שמתפיס בזמן האחרון, ולפיכך הביאה הגמ' דברי שמואל והוא שנדוד ובא הא לא"ה אמרינן שהתפיס בזמן המותר שהוא האחרון¹⁴).

והנה בסוגיא דנדרים יב, א פריך: מיתיבי איזהו איסור האמור בתורה אמר הריני שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שמת בו רבו כו' ואמר שמואל והוא שנדוד באותו היום היכי דמי לאו כגון דקאי בחד

13) והר"ן בשבועות שם הביא דברי הרמב"ן ויישב דעת הרמב"ם מהא דנזיר, וז"ל: ומה דמסקינן בבעיא קמייתא דכל חד בחבריה מתפיס אינו ענין לרמי בר חמא דהתם שאני דגופים מחולקים נינהו ומשום הכי מאן דאמר ואני אההוא דסמיך ליה משמע. ומהא דשבועות יישב בתחלת דבריו, וז"ל: והא ודאי לא מכרעת דהכא אמרי לרווחא דמילתא הכי לאפוקי נפשין מספיקא אבל לעולם אימא לך דאפי' בלאו ובא בעיקרו קא מתפיס ואסור, וכ"כ בחידושינו, אמנם בסוף דבריו שם דחה תירוץ זה ותי' באופן אחר, עיי"ש.

14) ומה שמביאה הסוגיא דנדרים ראייה מזה לבעית רמב"ח הוא משום דהסוגיא דשם סברה שגם שם אנו אומרים שמתפיס בזמן הראשון וא"כ עלינו לומר בעיקרו קא מתפיס מטעם שהוא זמן הראשון. אבל אם אנו אומרים שם שהוא מתפיס בזמן האחרון אין משם דאיה, דבמקום שיש לנו ב' אופני התפסה עדיין יש לומר שהוא מתפיס בעיקרו, לא משום שהוא זמן מוקדם אלא משום שעושה אופן התפסה אחר, ובוה לא משגיחין על איתור הזמן לומר שהתפיס בזמן המאוחר.

בשבא דמית ביה אבוה ואע"ג דאיכא טובא חד בשבא דהיתרא וקתני אסור ש"מ בעיקר הוא מתפיס. וכתב הר"ן: גראה בעיני דהכי פירושא שאמר ביום אחד בשבת שהוא ביום שמת בו אביו לענין חדשים כו' ואע"ג דאיכא טובא חד בשבת דהיתרא וקתני אסור ושמע מינה בעיקרו קמתפיס ומשמע ליה להש"ס דבהכי עסקינן דאי באומר בפירוש יום זה כיום שמת בו אביו פשיטא כו'. וכ"כ בפ"י הרא"ש בד"ה היכי דמי: והא דקתני בברייתא כיום שמת בו אביו לא שאמר כן בפירוש כו'. והרמב"ם, ה' נדרים פ"ג ה"ה, כתב: הרי שמת אביו או רבו היום ונדר שיצום אותו היום וצם ולאחר שנים אמר הרי יום זה עלי כיום שמת בו אביו או רבו הרי זה אסור לאכול בו כלום שהרי התפיס יום זה ואסרו כיום האסור לו. וכתב הלח"מ: בפ"ק דנדרים (דף יא ע"ב) גבי בעיא דשלמים אי בעיקרו קא מתפיס או בדהשתא קא מתפיס הביאו ברייתא דהריני שלא אוכל בשר כו' והקושיא כפי מ"ש הרא"ש ז"ל והר"ן ז"ל היא דודאי הברייתא לא איירי שאמר בפירוש הריני כיום שמת בו אביו אלא דאמר אכילת בשר עלי בחד בשבא סתם וכיון דבעיקרו קא מתפיס ודאי דמתפיס א' בשבא שמת בו אביו אע"פ שלא אמר כן בפירוש וא"כ רבינו ז"ל דפסק לעיל בפר' א' דבעיקרו קא מתפיס הול"ל כאן דאפי' שלא אמר כיום שמת בו אביו בפירוש אלא בחד בשבא לחוד סגי דאמרינן בעיקרו קא מתפיס והיה לו לבאר. ולפי מה שנתבאר, כאן דהוי אופן אחד של התפסה בב' הזמנים אמרינן שבזמן האחרון מתפיס, ולפיכך הצריך הרמב"ם שיאמר בפירוש כיום שמת בו אביו, דאילו אמר בחד בשבא לחוד היינו אומרים שדעתו על זמן האחרון המותר וכסוגית הגמ' דשבועות, דכיון דבכל זמן שיתפיס הוי אותו אופן התפסה לא שייך בזה לומר בעיקרו קא מתפיס, דבמקום שהשאלה היא רק בזמן אנו הולכים אחר זמן האחרון בין לקולא בין לחומרא אף שהתפסה היא בהיתרא.

ועפ"י המבואר גראה לבאר דברי הרב ר' אברהם בנו של הרמב"ם, שחילק בין מתפיס בבכור למתפיס בבשר בכור. דבמתפיס בבכור הוי ההתפסה בהשם בכור, ובזה פסק הרמב"ם כר' יהודה דהשם בכור לא הוי דבר הנדור משום שהוא קדוש ממעי אמו. אבל בבשר בכור המונח לפניו, הואיל ודינו כדין בשר שלמים, אם אמר הרי זה כבשר זה שאז הוא מתפיס בגוף קדושת הבשר, והוי האופן התפסה מגוף הבשר דרך המשכת קדושה, בזה כיון שיש על הבשר דין בשר שלמים שפיר יכולים להתפיס בשר המותר, ולא איכפת לן מה שהשם בכור הוא דבר שאינו נידר. אבל כשמתפיס בבכור שהוא מתפיס בהשם בכור הוי כמתפיס בדבר שאינו נידר ולא הוי התפסה, (ועיי' בהערה א').

מעתה תתישב היטב קושית הלח"מ דלאחר זריקת דמים בבשר בכור אמאי מותר נימא בעיקרו דקודם זריקה קמתפיס וכמו שפסק הרמב"ם בבשר

שלמים. דאם הבעיא של בעיקרו או בהשתא קמתפיס היתה שאלה בזמן שפיר הקשה, שהרי קודם זריקה היה להבשר של בכור זמן שיכולים להתפיס בו כמו הבשר של שלמים, אבל לפי מה שנתבאר שבעיקרו קמתפיס לא הוי הפירוש בזמן הקודם, אלא בהשם של האיסור, מעתה בבשר שלמים קודם הזריקה הוי ההתפסה מגוף הבשר, ולאחר זריקה שהבשר הותר אנו אומרים בעיקרו קא מתפיס, פירוש לא בהבשר כמו שהיה בהזמן של קודם זריקה אלא בהשם שלמים. ובשלמים השם ג"כ הוי דבר הנדור ויכולים להתפיס בו. אבל בבשר בכור אם הוא לפני זריקה שפיר יכולים להתפיס מהקדושה של גוף הבשר, שדינו כדין בשר שלמים והוי על הבשר קדושת שלמים שמתפיסים ממנה, אבל לאחר זריקה הרי כבר הותר הבשר ואזלא לה הקדושה, ואם אנו באים לומר בעיקרו קמתפיס עלינו לבא מטעם התפסה בהשם בכור, ובהשם בכור הלא כבר פסק הרמב"ם שהוא דבר האסור ואין התפסה בו מועלת, א"כ אין לומר בבשר בכור בעיקרו קא מתפיס, ושפיר חילק הרמב"ם בבשר בכור בין לפני זריקת דמים לאחר זריקה¹⁵).

ה

[מתפיס בשבועה]

המורם מכל האמור שיש ב' אופני התפסה, כשיש דבר נדור לפניו ומזכיר בהתפסתו הדבר שמתפיס בו ואומר זה כזה ההתפסה היא בגוף הדבר. וכשאין דבר נדור לפניו או אין מזכיר בהתפסתו הדבר שמתפיס בו ואומר כקרבן ההתפסה היא בהדיבור או בהשם קרבן. יסוד זה שיש התפסה בדיבור לחוד מתבאר גם מדברי הרמב"ם, ה' מתנות עניים פ"ח ה"ב, : המתפיס בצדקה חייב כשאר הנדרים כיצד אמר הרי סלע זו כזו הרי זו צדקה. ומקורו הוא מדברי הגמ' נדרים ז, א: יש יד לצדקה או אין יד לצדקה היכי דמי אילימא דאמר הדין זוזא לצדקה והדין נמי ההוא צדקה עצמה היא. ומפרש הרמב"ם שהוא מדין התפסה, משום שהצדקה היא בכלל הנדרים, כמש"כ שם בה"א. וכן לענין הפקר כתב, ה' נדרים פ"ב ה' ט"ז, : והאומר ה"ז הפקר כו' ואם אמר וזה כמו זה או שאמר וגם זה הרי התפיס השני ויהיה הפקר ודאי. ומקורו הוא מדברי הגמ' בנדרים שם: יש יד להפקר כו' היינו צדקה. ומהני ההתפסה כמו בצדקה. ועיין בקרן אורה שם, ומסיק: אבל מדברי הרמב"ם ז"ל בהל'

15) עם חתימת המאמר ראיתי בספר אור שמח שכתב: בכס"מ בשו"ת ר' אברהם, קודם וזה שעלה על לבך צ"ל, אבל אחר זריקת דמים מותר ממ"נ אי בתר דינו דאותו שעה הרי בהיתרא מתפיס ואם בעיקרו שהוא בכור מתפיס מותר דאין הבכור נותר, [צ"ל נידר] ע"כ משו"ת הגדפס מחדש ע"ש. וכונתו של ר' אברהם בזה היא ליישב מה שהיה קשה לו להלח"מ, ויישובו הוא כמו שנתבאר בדברינו.

מתנות עניים משמע דכל אלו התפסה הם. ולכאורא אף דהצדקה בכלל הנדרים היא, וילפינן זה מבפיך זו צדקה, אבל הלא לא חל הדין נדר על גוף מעות הצדקה, וזהו מנדרי מצוה שיש בהם רק דיבור של נדר, ולא חלות נדר על גוף הדבר, וכן בהפקר, שכתב הרמב"ם, ה' נדרים פ"ב ה' י"ד, : ההפקר אע"פ שאינו נדר הרי הוא כמו הנדר שאסור לחזור בו. אין בו אלא הדיבור של נדר משום דאיתקיש לצדקה, ואין בגוף דבר המופקר חלות של נדר. וא"כ כיון שבגוף הדבר אין שום חלות נדר אין שייך התפסה בצדקה והפקר. אבל לפי מה שנתבאר שיש גם דין התפסה לא מגוף הדבר אלא מהדיבור של נדר שפיר שייך התפסה בצדקה והפקר שיש בהם דיבור של נדר.

והנה בשבועות כ, א איתמר : מתפיס בשבועה אביי אמר כמוציא שבועה מפיו דמי ורבא אמר לאו כמוציא שבועה מפיו דמי. ובר"ף שם : והיכי דמי מתפיס בשבועה כגון דמשתבע דלא ליכול הדין בשרא ובתר הכין אמר הרי זו הפת עלי כזה הבשר א"נ כגון דשמע חבריה דאשתבע דלא ליכול הדין בשרא ואמר איהו ואנא נמי דכוותיך לאו כמוציא שבועה מפיו דמי. ובר"ן שם : ועוד כיון שרבתה תורה התפסה בנדרים למה לא נלמוד מהם לשבועות כו' וכ"ת לרבא היינו טעמא משום דהתפסה שייכא בנדרים ולא שייכא בשבועות משום דנדרים איסור חפצא נינהו וכי מתפיס בכר בדבר אחר שנדר עליו ואומר זה כזה שפיר חלה התפסה משום דאיסורא אחפצא רכיבא אבל מי שנשבע שלא יאכל ככר זה וחזר ואמר זה כזה אין בדבריו כלום דאיסורא לא חייל אקמא כלל אלא אגברא, [וטעם זה כתב הר"ן בנדרים יד, א ד"ה הילכך : דקי"ל בפרק שבועות שתים בתרא דמתפיס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי דהיינו טעמא משום דנדר חל על החפץ שאסר את החפץ עליו בנדר ולפיכך כשהוא מתפיס חפץ בחפץ ראוי הוא שיחול אבל שבועה הוא אוסר עצמו מן החפץ אבל גוף החפץ אין עליו נדר וקדושה כלל הילכך אי אמר זה כזה לא אמר כלום. זהו לדעת עצמו אבל לדעת הרי"ף כתב שם [שבועות] דתינח כי האי גוונא אבל מאן דשמע חבריה דאשתבע דלא ליכול הדין בשרא ואמר איהו ואנא נמי דכוותיך בכה"ג שפיר מתוקמא התפסה דגברא אגברא ואפילו בכה"ג כתב הרב אלפסי דלא חיילי. ועי"ש מש"כ לדעת הרי"ף הטעם דלא מהני התפסה בשבועה אף בכה"ג, והבאנו מקצת דבריו לעיל בהערה ז'. ומסיק : ועדיין אני חוכך להחמיר ולומר דאי שמע חבריה דאשתבע דלא ליכול הדין בשרא ואמר איהו אנא נמי דכוותך דבכי ה"ג מתפיס בשבועה שבועה ושלא כדברי הרב אלפסי ז"ל ופלוגתייהו דאביי ורבא היינו כגון דאשתבע דלא ליכול הדין בשרא ובתר הכי אמר הרי הפת עלי כזה הבשר דלאביי דאמר מתפיס בשבועה כמוציא שבועה מפיו דמי אפי' בכי ה"ג מהני כו' ולדידיה מתפיס בשבועה בכולהו גווני כמוציא שבועה מפיו דמי ולרבא כו'

איכא גוונא דמהני ואיכא גוונא דלא מהני דאי אתפיס נמי בגברא אחרינא דאשתבע מהני כו' ואי אתפיס חפצא בחפצא דמשתבע עליה לא מהני ולפי זה אתי שפיר לישנא דלאו כמוציא שבועה מפיו דמי ולא אמר לאו כלום הוא משום דאיכא גוונא דמהני. (עי' בהערה י"ז.) והנה הטעם של רבא מבואר כפי מה שביאר הר"ן לדעתו, או כפי מה שביאר לדעת הרי"ף, אבל לאביי שכתב הר"ן דלדידיה בכולהו גווני כמוציא שבועה מפיו דמי, וכן הוא לדעת הרי"ף, קשה אם אמר בשבועה זה כזה היאך מהני, כיון ששבועה הוא איסור גברא וגוף החפץ אין עליו נדר וקדושה כלל מה שייך בזה התפסה וממה מתפיס. אך לפי מה שנתבאר שיש ב' אופני התפסה, מהחפצא, ומהדיבור, יש לומר דזה כו"ע מודים גבי שבועה כשאומר זה כזה כיון דעל גוף החפץ אין עליו נדר וקדושה כלל לא שייך ההתפסה מהחפצא, לא נחלקו אלא אם שייך ההתפסה מהדיבור, ולענין זה לא גרע שבועה מנדר, וס"ל לאביי דבשבועה דלא שייך ההתפסה מהחפצא אף כשאומר זה כזה, שהוא לשון המורה התפסה מהחפץ, כיון שאין אדם מוציא דבריו לבטלה אנו אומרים שכוון להתפיס מהדיבור של שבועה. ורבא סובר כיון שאמר בלשון המורה התפסה מהחפץ, אף דזה לא שייך בשבועה, אין אנו אומרים שכוון להתפיס מהדיבור.

ובזה יש לבאר שיטת הר"ח ותוס' בסוגית הגמ' שם. דאיתא שם: ת"ר מבטא שבועה איסור שבועה איסור איסור אם אתה איסור שבועה חייב ואם לאו פטור, אם אתה אומר איסור שבועה והא אמרת איסור שבועה הוא, אמר אביי ה"ק מבטא שבועה, איסור מיתפיס בשבועה, איסור איסור אם אתה אומר מיתפיס בשבועה כמוציא שבועה מפיו דמי חייב ואם לאו פטור. וכתב שם בפ"י רבינו חננאל: תירצה אביי הכי מבטא שבועה, אסר מתפיס בשבועה, פ"י כגון שנשבע שלא יאכל בשר זה וזה ואמר זה הפת עלי כזה הבשר, אסר איסור כגון שהתפיס עוד דגים על אותה הפת שהתפיס בבשר, ואמר אם אתה אומר מתפיס בשבועה כמוציא שבועה מפיו דמי חייב ואם לאו פטור. וכן פירשו שם בתוס' בד"ה איסור ז"ל: ועי"ל איסור איסור היינו איסור שלישי שהתפיס ככר שלישי בשני ואם אתה אומר מתפיס בשבועה דהיינו השני כמוציא שבועה מפיו דמי דהוי לגמרי כראשון אף לענין להתפיס בו חייב גם בשלישי ואם לאו פטור מיהו הא פשיטא ליה שדינו כראשון להתחייב קרבן בשני ורבא פליג עליה ופטר אף בשני. ופירוש זה של הר"ח והתוס' צריך ביאור מאחר דמהכר הראשון מהני התפסה לאביי, והכר השני הוא כהראשון להתחייב עליו קרבן, מה סברא היא לחלק בין ככר הראשון להשני שיהני התפסה מהראשון ולא מהשני. גם קשה מהא דתנן בנזיר כ, ב: מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני ואני כולם נזירים. ומבואר שם בגמ' כא, א דחד בחבריה מתפיס, ומהני התפסה גם מהב', ומ"ש שבועה מנזיר

דמספקא לן אם מהני ההתפסה מהב'. אך לפי מה שביארנו שפיר יש להבין שיטת הר"ח והתוס'. דיש לחקור באופן ההתפסה מהדיבור אם ע"י ההתפסה בהדיבור נמשך גם גוף הדיבור והוי כאילו היה הדיבור גם על השני, או דלא נמשך רק הדין מהדיבור הראשון אבל גוף הדיבור לא נמשך ולא חשיב כאילו היה הדיבור על השני. ויש לומר דזהו דמספקא לן בברייתא לפי אביי לפי פ"י הר"ח והתוס', כיון דכל ההתפסה בשבועה לא שייכא אלא מהדיבור, א"כ אם נאמר דהדיבור לא נמשך ע"י ההתפסה רק הדין אין שייך עוד התפסה מהכבר הב' על הג', דכבר הא' שיש עליו דיבור של שבועה שייך להתפיס בו אבל בכבר הב' כיון שאין עליו דיבור של שבועה לא שייך להתפיס. ומצאתי בחדושי הר"י מגא"ש שפירש ג"כ כפי' הר"ח והתוס' אך דבריו הם ביתר ביאור, ואלו דבריו ז"ל: איסור מתפיס בשבועה כגון שנשבע על ככר שלא יאכלנה ואח"כ התפיס בה ככר אחרת ואמר זו עלי כמו זו אסור איסור איסור כלו' ואם התפיס באותה ככר שני' ככר שלישית ואמר וגם זו עלי כמו זו אם אתה אומר מתפיס בשבוע' כמוציא שבועה בפיו דמי נמצאת אותה ככר שניה שהתפיס אות' בראשונה כאלו עליה עצמה היתה השבועה וכשהתפיס בה זו הככר השלישית הוה ליה כמאן דאיתפיס בשבועה עצמה שהוא חייב דהיינו איסור. ודבריו בביאור פירוש זה נוטים למה שביארנו. ומיושב גם מה שהקשינו מ"ש דבנזיר מהני התפסה גם מהב' ובשבועה מספקא לן. דבנזיר שהתפסה היא מגוף הנזיר כיון שגם על הב' חל דין נזיר וגופו קדוש בקדושת נזיר שפיר יכולים להתפיס בו כמו בהנזיר הראשון, אבל בשבועה שהתפסה היא מהדיבור כבר יש מקום לחלק בין ככר הראשון להשני וכמ"ש¹⁶).

והנה הרמב"ם, ה' שבועות פ"ב ה"ח, כתב: שמע חברו נשבע ואמר

16) אמנם יש להעיר לפי המבואר בדברינו החילוק בנזיר בין אומר ואני לאומר ואני כמותך, דבאומר ואני הוה ההתפסה בהדיבור ובאני כמותך הוה ההתפסה בגוף הנזיר, ושם במשנה מיירי שאמרו ואני ואני, ובזה ההתפסה היא מהדיבור, ושוב קשה כיון דגם כאן בנזיר הוה ההתפסה בהדיבור כמו בשבועה מ"ש דמספקא לן בשבועה יותר מנזיר. ונראה דיש לחלק בין הדיבור של שבועה להדיבור של נזירות, וכמו שהרבה מהראשונים סוברים שאין יד לשבועה אף שידות נזירות כנזירות ואף נדרים כן, וע"י במאירי נדרים ג, א שכתב: ומתוך כך כתבו רבים שאין יד לשבועה וממה שמצינו בשלישי של שבועות שנשתנה דינה מנדר אף לענין התפסה כו' דמתפיס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי כו' אע"פ שבנדר ונזירות הוה התפסה כו' בשבועה אינו כלום ומאחר שראו שהשבועה יצאה מכלל דין נדר ונזירות לענין התפסה ולא ראו שיזכירו בשום מקום יד לשבועה לא במסכת שבועות ולא במסכ' נזיר החליטו את הדבר לומר שאין יד לשבועה ואף גדולי המחברים לא הזכירוה כו' לא הם ולא אחר מן המחברים הראשונים. והוא משום דבשבועה הדיבור הוא עיקר וגוף השבועה ולפיכך דיבור ע"י יד והתפסה לא חשיב דיבור, אבל עיקר הנדר אינו הדיבור של נדר אלא האיסור חפצא והדיבור הוא רק האוסר איסור זה ולפיכך בנדרים ונזירות אף ע"י יד והתפסה חשיב דיבור. ומעתה י"ל גם לאביי הסובר דאף מתפיס בשבועה כמוציא שבועה מפיו דמי דבשבועה אינו נמשך רק הדין שבועה ולא הדיבור של שבועה ולפיכך יש ספק אם יכולים להתפיס בככר השני כיון

ואני כמותך הואיל ולא הוציא שבועה מפיו ולא השביעו חבריו ה"ז פטור וזהו מתפיס בשבועה שהוא פטור. ה"ט, וכן אם נשבע שלא אוכל בשר זה וחזר ואמר זהרי הפת זה כבשר הזה הרי הוא פטור על הפת שהרי לא הוציא שבועה מפיו עליה אלא התפיסה ואע"פ שהוא פטור מן המלקות או מן הקרבן אסור לו לאכול אותה הפת שהתפיס בשבועה. וכתב הכ"מ: בריש פ"ג דשבועות (דף כ') פלוגתא דאביי ורבא וידוע דהלכה כרבא דאמר מתפיס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי ומשמע לרבינו דמדלא אמר מותר דאיסורא מיהא איכא וכ"כ הרא"ש בשם הר"י ק' מיגאש"י) ובשם הראב"ד ודלא כהרי"ף והרמב"ן שסוברים דאפילו איסורא ליכא. וכשיטת הרמב"ם מוכח גם מדברי רש"י שמפרש כל הסוגיא אם מתפיס בשבועה כמוציא שבועה מפיו דמי לענין קרבן או מלקות ומשמע דאיסורא מיהא איכא. ומבואר דשיטת הרמב"ם ודעימיה היא דזה כולי עלמא מודו דבשבועה יש דין התפסה, וגם רבא מודה בזה, לא נחלקו אלא לענין קרבן ומלקות. והוא משום דגם בשבועה שייך התפסה, ואף דשבועה לא הוי איסור חפצא ולא שייך בה התפסה מהחפץ שייך בה האופן התפסה מהדיבור, וכל המחלוקת של אביי ורבא אינה אלא אם בשבועה ע"י התפסה יש קרבן ומלקות. וביאור מחלוקת אביי ורבא במתפיס בשבועה לדעת הרמב"ם נתבאר אצלינו במקום אחר ואכ"מ, ולא נגענו כאן בענין זה אלא עד כמה שהוא שייך להענין שדננו עליו במאמרנו זה.

שכל ההתפסה בשבועה היא בהדיבור ועל הכרח השני אין דיבור של שבועה, אבל בנזירות שהדיבור א"צ להיות אלים כ"כ נמשך על הנזיר השני גם הדיבור של נזירות, ולפיכך יכולים להתפיס בנזיר השני אף באופן שעושה ההתפסה מהדיבור, משום דגם נזירות השניה חשובה שבאה ע"י דיבור.

(17) וז"ל הר"י מיגאש"ש שם, בד"ה מיתבי: נמצא עכשיו לדברי רבא שאעפ"י שאיסור האמור בתורה לענין נדר הוא עצמו לשון נדר ואינו מתפיס בנדר אפילו הכי אם התפיס בנדר הוא אסור כו' וממילא שמעת דאע"ג דס"ל נמי שאיסור האמור לענין שבועה הוא עצמו לשון שבועה הוא ולא מתפיס בשבועה אפי' הכי אם התפיס בשבועה איסורא מיהא איכא אבל חיובא ליכא, ודייקינן מדקאמר מתפיס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו אלמא חיובא הוא דליכא משום דלאו כמוציא שבועה מפיו דמי אבל איסורא מיהא איכא.